

Archeologische opgraving

Eindverslag

Tielt – Ruiseleedsesteenweg

Bedrijventerrein noord

(prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Natascha DERWEDUWEN, Christof
VANHOUTTE

Projectcode: 2022A203

Vergunningsnummer:	2022A203
Projectleider:	Christof Vanhoutte
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Natascha Derweduwen
Archeologisch team:	Natascha Derweduwen (erkend archeoloog, veldwerkleider), Laure Meesen (archeoloog), Christof Vanhoutte (erkend archeoloog, projectleider), Kylian Verhaevert (archeoloog)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Sam De Decker (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Plannen:	Natascha Derweduwen
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Tielt
Deelgemeente:	Tielt
Plaats:	Ruiseleedsesteenweg 27-29, Kanegemstraat
Opgravingsplan op bouwplannen	/
Projectcode:	TIRU22
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 79490,056 Y: 189314,919 X: 78563,547 Y: 188457,897
Kadastergegevens:	Tielt, Afdeling 2, Sectie E, percelen 676g, 679d, 681b, 684a, 685a, 686d, 689, 690, 691b, 692, 693, 694, 695b, 697, 698a, 699, 700, 701, 702c, 703c, 705, 706a, 707a, 708g, 709c, 710, 711, 714h, 719e, 721a, 741b, 742, 743a, 743b, 744b, 747c, 749b, 750g, 751k, 755b, 756, 757, 758, 759b, 760a, 1089, 340B, 683
Topografische kaart:	zie plan in bijlage
Binddatum onderzoek:	07/06/2022
Einddatum onderzoek:	11/07/2022
Relevante termen thesauri:	Romeinse periode, Middeleeuwen, Nieuwste tijd, archeologische opgraving
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Titel:	Archeologische opgraving Tielt Ruiseleedsesteenweg (prov. West-Vlaanderen). Archeologierapport.
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN.....	5
1.1. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.2. VRAAGSTELLING	8
1.3. RANDVOORWAARDEN	8
1.4. BESTAANDE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN	9
1.5. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	9
1.5.1. Voorbereiding.....	9
1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen	10
1.5.3. Veldwerk	11
1.5.4. Verwerking	14
2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	15
2.1. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.2. BODEMKUNDIGE SITUERING'	16
2.3. HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	18
3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN.....	25
3.1. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFIE	26
3.2. BESCHRIJVING SPOREN EN STRUCTUREN	29
3.2.1. Algemeen.....	29
3.2.2. Romeinse periode.....	31
3.2.2.1. Sporen/structuren	31
3.2.2.2. Kuilen.....	35
3.2.3. Middeleeuwen.....	44
3.2.3.1. Sporencluster.....	44
3.2.3.2. Kuilen.....	46
3.2.4. Post middeleeuwen.....	50
3.3. BESCHRIJVING VONDSTEN	51
3.3.1. Natuursteen	51
3.3.2. Metaal	51
3.3.3. Bouwmateriaal	51
3.3.4. Aardewerk.....	51
3.3.5. Handgevormd aardewerk.....	53
3.3.6. Aardewerk uit de Romeinse tijd	56
3.3.7. Aardewerk uit de volle middeleeuwen.....	59
3.3.8. Aardewerk uit de late en post-middeleeuwen	60

3.4.	NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	61
4.	INTERPRETATIE EN DATERING	62
4.1.	ROMEINSE PERIODE	62
4.2.	VOLLE MIDDELEEUWEN	64
5.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN.....	65
6.	BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	68
7.	SAMENVATTING	69
8.	BIBLIOGRAFIE	70
8.1.	LITERATUUR	70
8.2.	INTERNETBRONNEN.....	72
9.	LIJSTEN.....	73
9.1.	FIGURENLIJST	73
9.2.	TABELLENLIJST	75
10.	BIJLAGEN.....	76

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

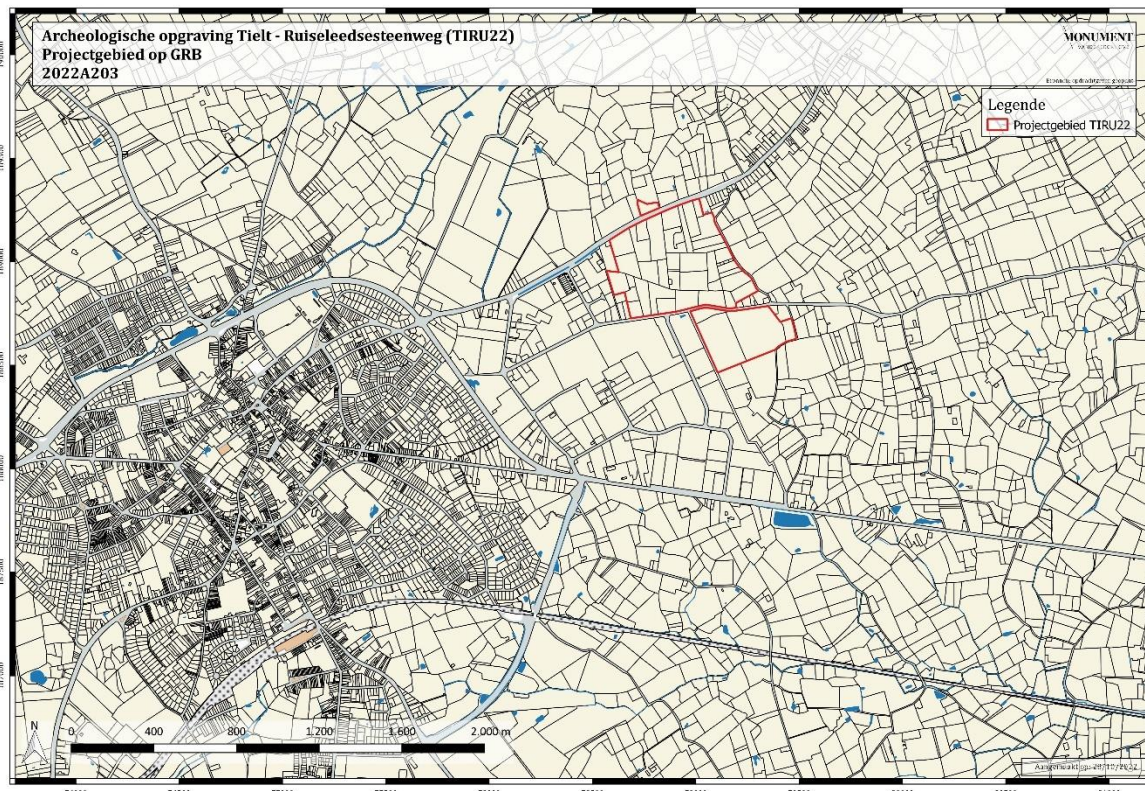
In het kader van de geplande omgevingsvergunning in functie van stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van het Bedrijventerrein Noord te Tielt aan de Ruiseleedsesteenweg (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 7 juni 2022 tot 11 juli 2022 een archeologische opgraving uit. Het plangebied situeert zich ten noordoosten van de dorpskern van Tielt (Figuur 1 en Figuur 2), voorafgaand aan het onderzoek was het plangebied in gebruik als weiland en akkerland (Figuur 3).

In het kader van de archeologienota¹ werd allereerst een bureaustudie opgesteld. Op basis daarvan kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet beargumenteerd worden. Daarom werd overgegaan tot een prospectie door middel van landschappelijk profielputten en een proefsleuvenonderzoek, allen binnen het traject van de archeologienota. Dit onderzoek werd uitgevoerd en gepubliceerd door Adede bvba en bracht enkele archeologische waardevolle contexten aan het licht waardoor werd overgegaan tot een vlakdekkende opgraving met een totale oppervlakte van ca. 14.000m². Deze archeologische opgraving werd door een team van Monument Vandekerckhove uitgevoerd tussen 7 juni 2022 en 11 juli 2022.

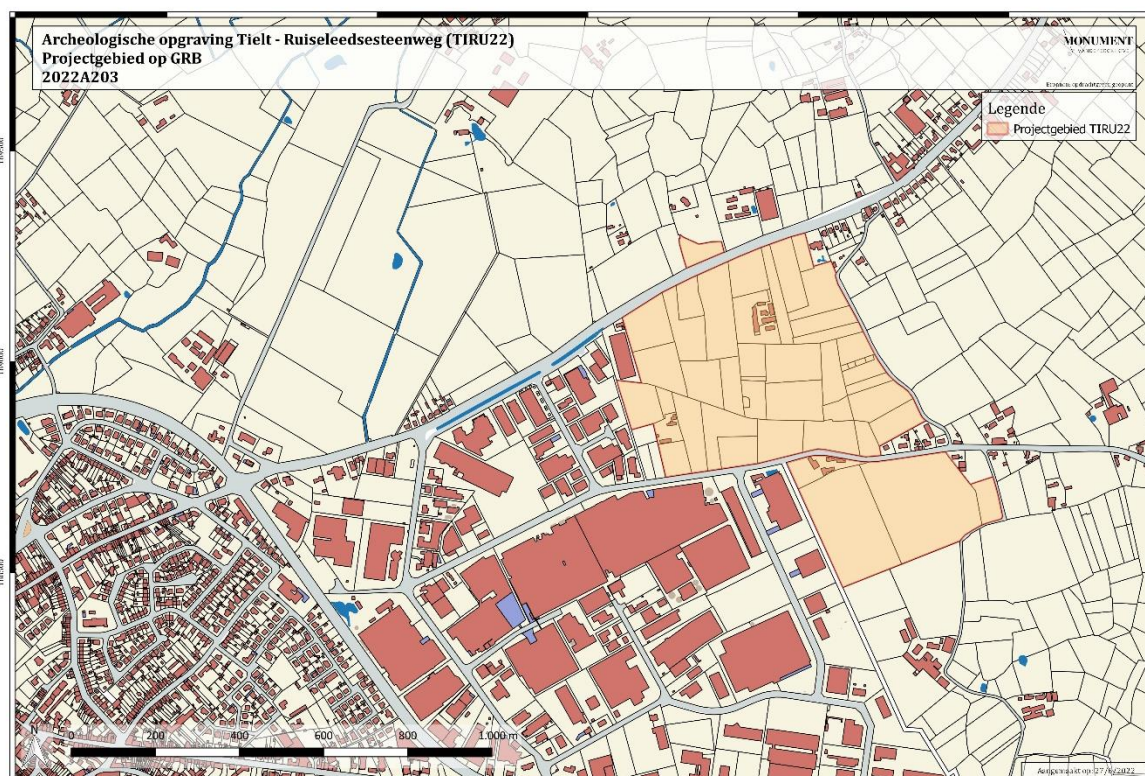
Op basis van de landschappelijke profielputten bleek de bodemopbouw binnen het plangebied geen paleo-loopniveau bewaard, waardoor onmiddellijk werd overgegaan tot het proefsleuvenonderzoek. Dit bracht verspreid over het terrein archeologisch relevante sporen aan het licht. Ze werden gedateerd tijdens de Romeinse periode en de middeleeuwen en zijn geïnterpreteerd als artisanale en bewoningssporen.

In dit rapport worden de eerste resultaten van het vlakdekkende archeologische opgraving voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven van de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verder onderzoek. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

¹ DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021

Figuur 1: De ruime omgeving van het plangebied op het GRB (bijlage 17).

Figuur 2: De directe omgeving van het plangebied op het GRB (bijlage 2).

Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto (bijlage 3).

1.2. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om verdere informatie te krijgen over het verleden van het vlakdekkend op te graven terrein. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werden in het bijhorende programma van maatregelen verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd²:

A	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
A1	Wat is de aard en de omvang van de aangetroffen Romeinse nederzittingsstructuren? Is een begrenzing van de nederzetting vast te stellen?
A2	Is er een relatie vast te stellen tussen de Romeinse nederzetting en de houtskoolmeilers? Indien niet, betreft het een middeleeuwse exploitatie? Kan deze afgebakend worden in tijd en ruimte?
A3	Is een afbakening mogelijk in verband met artisanale activiteiten uit de middeleeuwen?
A4	Wat was de aard van de materiële cultuur in de nederzetting?
A5	Wat is de relatieve en absolute datering van de nederzetting?
A6	Welke concrete aanwijzingen zijn er binnen het onderzoeksgebied voor sites uit andere periodes, die zich mogelijk buiten het onderzoeksgebied bevinden?
B	(Paleo)landschappelijke gesteldheid en bestaanseconomie
B1	Hoe kan de nederzetting geplaatst worden binnen het gekende historische kader van Europese geopolitiek?
B2	Wat is de relatie tussen de nederzetting en de ontbossing?
B3	Wat is de relatie tussen de nederzetting en het omliggende landschap?
B4	Hoe was het omliggende landschap opgebouwd en welke fauna en flora kwamen er in voor? Was het landschap gecultiveerd of net niet?

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.

1.3. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

² CLAEYS S., DE SMAELE B. & JANSSENS D. 2021

1.4. Bestaande toestand en geplande werken

Voorafgaand aan de archeologische opgraving was het projectgebied in gebruik als akker- en weiland. Bij de start van de opgraving werd het gras nog gemaaid. De grootte van het volledige projectgebied bedroeg ongeveer 373.695m². Hiervan werd een kleine 15.000m² geadviseerd voor vlakdekkend onderzoek, verdeeld over 2 onderzoeksgebieden (zie infra). Het volledige plangebied werd in 2018 opgedeeld in loten voor de uitbouw van regionale industrie en KMO. Hiertoe zullen 4 woningen en 3 landbouwbedrijven gesloopt worden. Er is nog geen gedetailleerd plan voor handen van de ontworpen toestand. Wel is een ontwerp opgesteld voor wegenis en riolering. Binnen het projectgebied worden vier infiltratiebekkens voorzien. Daarbij worden ook bijkomende groenzones voorzien. Twee parallel lopende wegen, met noord-zuid oriëntatie verbinden de Kanegemstraat in het zuiden met een kleine parallelbaan van de Ruiseleedsesteenweg. Van hieruit worden verbindingen voorzien met de Lammersakker en de Boekboomstraat. In het zuiden wordt ook de bouw van een windmolen gepland. De vergunningsaanvraag behelst de verkaveling, waarbij uitgegaan wordt van een ernstige verstoring van het plangebied. Aangezien de exacte locaties van de bodemingrepen nog niet gekend waren bij het opstellen van de archeologienota, werd het volledige plangebied behandeld als potentieel bedreigd gebied. Het vooronderzoek omhelsde dan ook het volledige projectgebied, waarna 2 zones geselecteerd werden voor verder onderzoek.

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd de bekrachtigde archeologienota/nota geraadpleegd³. Tevens werd ook een werkputtenplan opgesteld in functie van efficiënt grondverzet en om voldoende ruimtelijk inzicht met betrekking tot de archeologische site te bekomen.

³ DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021

Figuur 4: Het terrein voorafgaand aan de opgraving, gezien vanaf de Ruiseleedsesteenweg (bron: google streetview).

1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

Het volledige terrein kon zoals voorzien worden opgegraven met uitzondering van een veiligheidsmarge van maximaal 1,5m gerekend ten opzichte van de bestaande afsluiting en haag in het westen van het onderzoeksgebied 1 en het noorden van onderzoeksgebied 2 (Figuur 5).

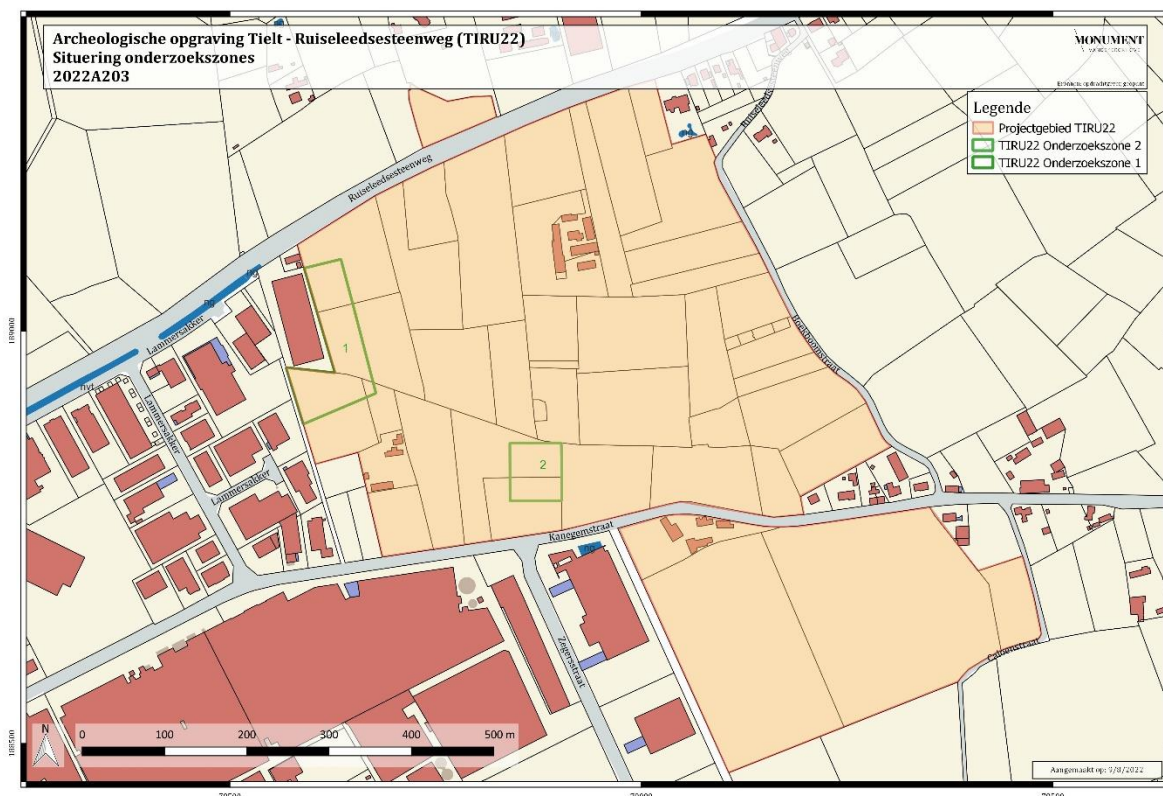

Figuur 5: Zicht op de opgegraven werkput 3 met in de achtergrond de afsluiting van het aanpalend perceel.

1.5.3. Veldwerk

Het veldwerk vond plaats tussen 7 juni 2022 en 11 juli 2022. Voor aanvang werd een werkputtenplan opgesteld. Er is een noordelijke onderzoekszone (zone 1) en een zuidelijke onderzoekszone (zone 2) (Figuur 6). Zone 1 werd onderverdeeld in 6 werkputten (WP) en zone 2 in 3 werkputten (Figuur 8) die achtereenvolgens werden onderzocht (Figuur 7). Deze afzonderlijke werkputten hebben een breedte van ca. 20m. Via deze indeling kan de afgegraven grond steeds makkelijk langs de werkput gestockeerd worden en is er een voldoende ruim beeld van de aangetroffen sporen. Een totale oppervlakte van 14.350m² werd vlakdekkend onderzocht.

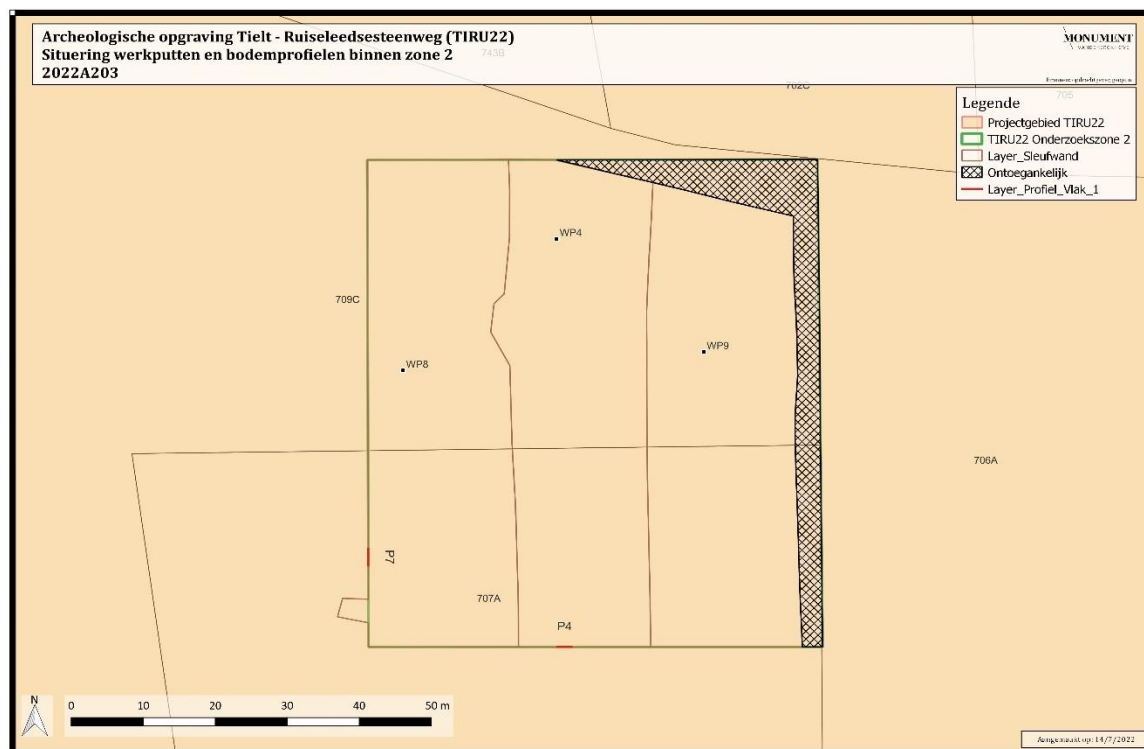
Voor aanvang van de graafwerken werden door middel van een GPS-toestel de verschillende werkputten uitgezet. Bij het uitgraven de verschillende werkputten werd steeds een overlap met de aansluitende werkput behouden zodoende het overzicht steeds te behouden. Tijdens het uitgraven van de verschillende werkputten werd verdiept tot op het hoogste relevante archeologische niveau. Indien de ligging van archeologische structuren dit noodzakelijk maakte, werd afgeweken van het vooropgestelde werkputtenplan, bijvoorbeeld om deels aangetroffen sporen volledig vrij te leggen.

Figuur 6: Situering van de onderzoekszones op het GRB (bijlage 4).

Figuur 7: Situering van de werkputten binnen zone 1 geprojecteerd op het GRB (bijlage 13).

Figuur 8: Situering van de werkputten binnen zone 2 geprojecteerd op het GRB (bijlage 14).

Voor de aanleg van de verschillende werkputten werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een vlakke graafbak van 1,80m breed. Het graafwerk is zo uitgevoerd dat de teelaarde gescheiden bleef van de onderliggende horizonten. De afgegraven grond werd (indien mogelijk) gestockeerd op beide flanken langs de werkput. Zo moest, alvorens over te gaan naar de aansluitende werkput, de eerder uitgegraven werkput terug aangevuld worden. De kraan werd tijdens de aanleg opgevolgd door een team archeologen. Er werd op toegekeken dat het juiste archeologische niveau werd bereikt. Tevens werd het vlak manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te optimaliseren. De sporen die zichtbaar werden zijn voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn ze beschreven (interpretatie, kleur, textuur, inclusies) en gefotografeerd. Op deze foto is, naast het spoor telkens een noordpijl, schaallat en fotobord aanwezig. Op dit fotobord staat de projectcode (**2022A203**), de afkorting van het project (TIRU22= **T**ielt **R**uiseleedsesteenweg **2022**), de werkput (**WP1-9**) en het spoornummer. Na het fotograferen werden de sporen ingemeten met een GPS-toestel, waardoor een digitaal grondplan ontstond dat in het veld via een tablet kon worden geconsulteerd.

Wanneer de volledige werkput was uitgegraven en alle sporen geregistreerd, werd overgegaan tot het couperen van de sporen. Dit houdt in dat de helft van een spoor manueel wordt uitgegraven, waardoor een diepteprofiel wordt bekomen. Dit profiel werd vervolgens gefotografeerd, ingetekend op een tablet (schaal 1:20) en per laag van unieke laagnummers voorzien. Na het couperen van de sporen werden alle achter gebleven delen uitgehaald zodoende al het vondstmateriaal te recupereren. De vondsten zijn ingezameld per context en per laag. Een vondstkaartje werd telkens ingevuld. Van sommige sporen zijn monsters genomen. Het gaat om bulk- en zeefmonsters. Ook werden in verschillende contexten pollenbakken geslagen. Alle monsters werden tijdens het veldwerk van een inventarisnummer voorzien. Bij de vondsten gebeurde dit pas tijdens de verwerking (zie verder).

Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden verspreid over het plangebied zeven bodemprofielen geregistreerd. Deze zijn op dezelfde wijze als de spoorcoupes vastgelegd.

De opgraving werd uitgevoerd door een flexibel archeologisch team. Dit bestond uit de altijd aanwezige veldwerkleider Natascha Derweduwen, aangevuld met archeologen Laure Meesen, Kylian Verhaevert, Christof Vanhoutte en enkele veldtechnici.

Figuur 9: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.

1.5.4. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Tijdens een eerste fase van de verwerking werd het grondplan opgemaakt, zijn de vondsten gewassen en werden de foto's in de database ingewerkt. De belangrijkste vondstcategorie is het aardewerk. Er werd gekozen om dit eerst te laten drogen en vervolgens af te borstelen. Deze methodiek biedt de beste garanties voor de goede bewaring van de scherven. Zo blijven ook de broze deklagen en eventuele aankoesel beter bewaard. Tijdens deze fase van het onderzoek werden ook de vondsten geïnventariseerd.

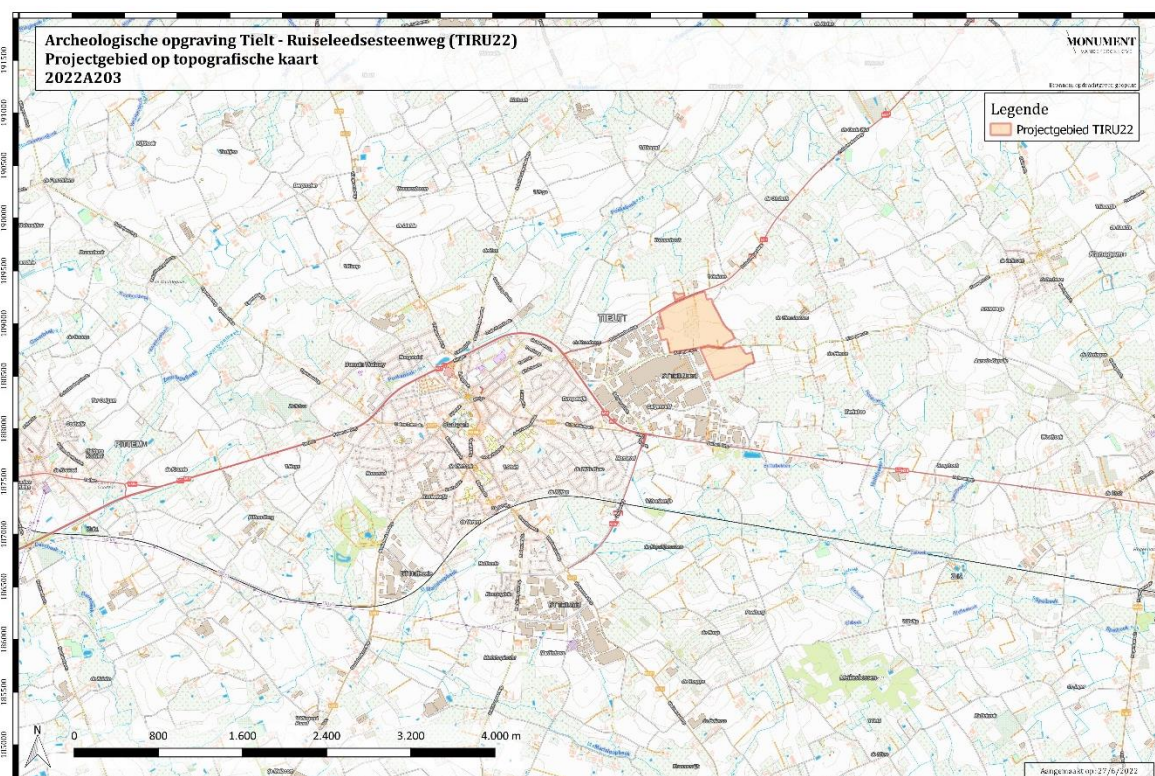
Het uitschrijven van de resultaten gebeurt in twee fasen. Als eerste werd werk gemaakt van een archeologierapport. Dit werd afgewerkt binnen een termijn van 2 maanden na het afronden van het veldwerk. Hierin zijn de voorlopige resultaten gebundeld. Ook werd een eerste interpretatie van de aangetroffen sporen opgemaakt.

Na het indienen van het archeologierapport werd het uitschrijven van het eindverslag aangevat. In dit rapport worden alle beschikbare gegevens gebundeld. Deze bevatten enkele inleidende hoofdstukken en omvatten tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal. Ook de gegevens van het natuurwetenschappelijk onderzoek – zoals voorzien in het archeologierapport – worden in het eindverslag verwerkt.

2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1. Landschappelijke situering⁴

Het onderzoeksgebied situeert zich in Tielt, een stad centraal gelegen in het westen van de provincie West-Vlaanderen, tussen de steden Roeselare en Deinze. Het projectgebied is ten noordoosten van de stadskern van Tielt gelegen. Het wordt begrensd door de Ruiseleedsesteenweg in het noorden, de Boekboomstraat in het oosten, de Kanegemstraat in het zuiden en bebouwde percelen langs de Lammersakker in het westen. Momenteel is het projectgebied in gebruik als akker- en weiland. Het onderzoeksgebied situeert zich op de overgang van de cuesta van Tielt en de depressie van Poeke-Blauwhuis. Deze eenheden zijn opgebouwd uit een quataire deklaag bovenaan en onderliggende tertiaire kleien (onder meer klei van Merelbeke). Het terrein bevindt zich op een hoogte van circa 38,10m TAW tot 40,80m TAW en helt af van het midden van het terrein zowel in noordelijke als zuidelijke richting. Op ongeveer 1km naar het noordwesten stroomt de Poekebeek.

Figuur 10: Het projectgebied gesitueerd op de topografische kaart (bijlage 1).

⁴ DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021

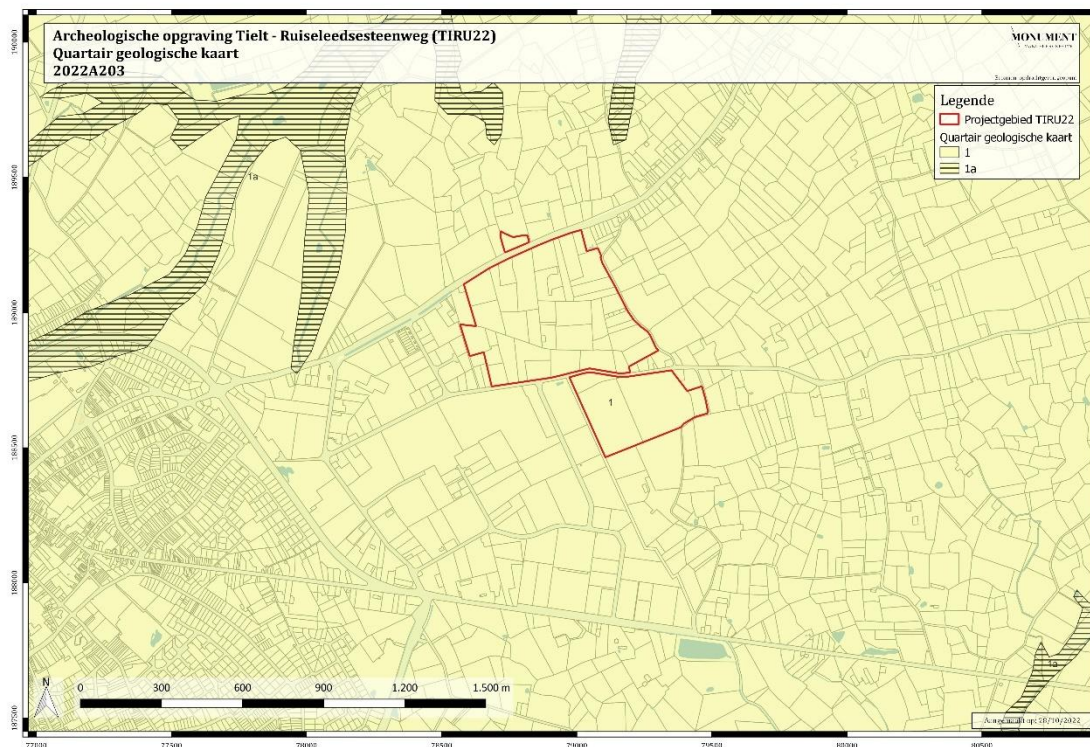
2.2. Bodemkundige situering^{5,6}

Ter hoogte van het projectgebied bestaat de **Tertiaire ondergrond** uit afzettingen van het Lid van Pittem (Figuur 11). Dit lid is opgebouwd uit sterk zandhoudend, grijsgroene klei. Plaatselijk kunnen in dit kleipakket zandsteenbanken (veldstenen) teruggevonden worden. Het Lid van Pittem maakt deel uit van de Formatie van Gentbrugge die opgebouwd is uit mariene klei-, silt- en zandlagen. Deze lagen werden afgezet in de zee die het noorden van België bedekte tijdens het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, ca. 50 miljoen jaar geleden). De **Quartair geologische kaart** (Figuur 12) geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich situeert, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Op de **bodemkaart** (Figuur 13) is te zien dat voor de onderzoekszone 1 het bodemtype Lca gekarteerd staat en onderzoekszone 2 als w-Ldc. Lca zijn matig droge zandleembodems met textuur B-horizont. Bovenaan is een bewerkte, donker grijsbruine A-horizont aanwezig. Deze rust op een uitgespoelde, gebleekte E-horizont, arm aan klei, ofwel direct op een B-horizont, aangerijkt in klei (Bt-horizont). De B-horizont bestaat uit bruine, zware zandleem en vertoont roestverschijnselen vanaf ongeveer 80cm diep. Ldc en variant w-Ldc, is een matig zwakke, gleyige zandleemgrond met gevlekte textuur B-horizont. Bovenaan is een bewerkte A-horizont aanwezig met een hoog humusgehalte. Deze rust op een goed ontwikkelde en sterk gevlekte B-horizont, aangerijkt in klei (Bt-horizont). W-Ldc bodems worden gekenmerkt door de aanwezigheid van een klei-zandsubstraat, eveneens op een geringe of matige diepte.

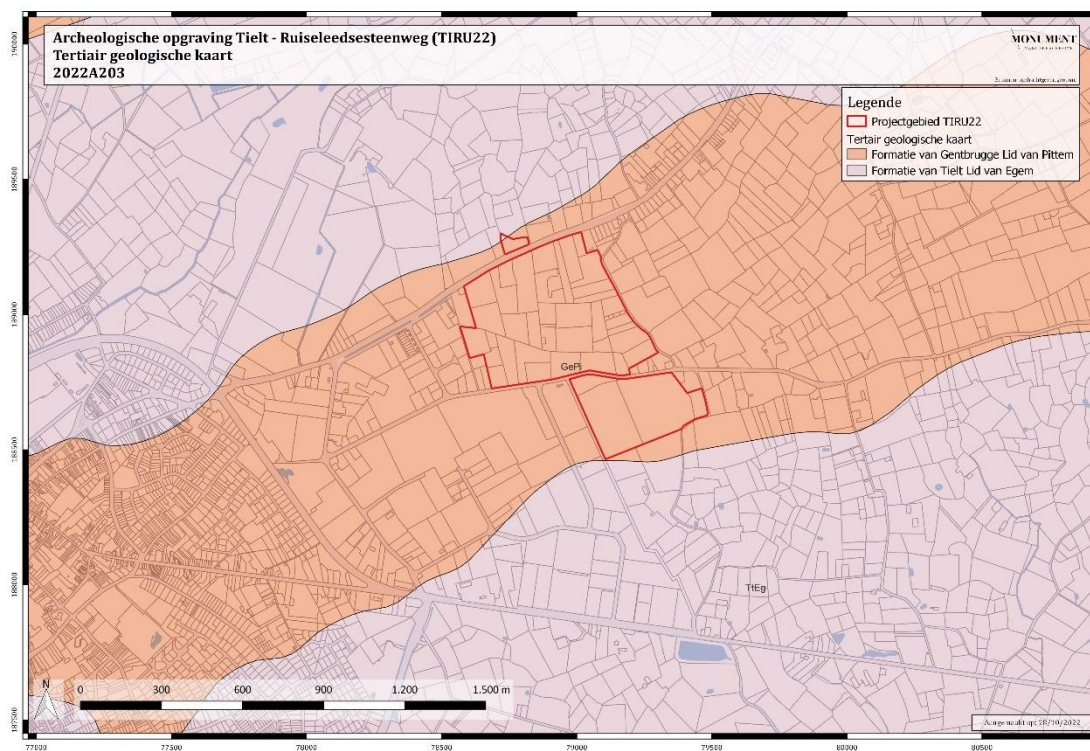
Tijdens het **landschappelijk profielputtenonderzoek** werden deze verschillende bodemtypes vastgesteld. In 5 van de 22 profielputten werd een bodemtype Lca opgetekend waar een 25cm dik pakket teelaarde rustte op een B-horizont die is samengesteld uit bruin zandleem. Hieronder, vanaf circa 80cm, kwam een bruingroene zandige klei voor. Bij 14 van de 22 profielputten werden varianten van het bodemtype Ldc aangetroffen waarbij een donkerbruine Ap1-horizont bovenop een bruine zandlemige Ap2-horizont lag. Daaronder bevond zich een bleekbruine uitgeloogde B-horizont. De C-horizont werd aangetroffen op gemiddeld 1m onder het maaiveld en bestond uit een grijsgroene klei met zandstenen. Twee profielen behoren tot het type u-Lhp waar de teelaarde rust op een pakket bruin tot bruingroene zandleem en verder geen profielontwikkeling werd waargenomen. Een enkel profiel ten noorden van de Ruiseleedsesteenweg (buiten het opgravingsgebied van de vlakdekkende opgraving) werd opgetekend als type Lep(o).

⁵ DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021

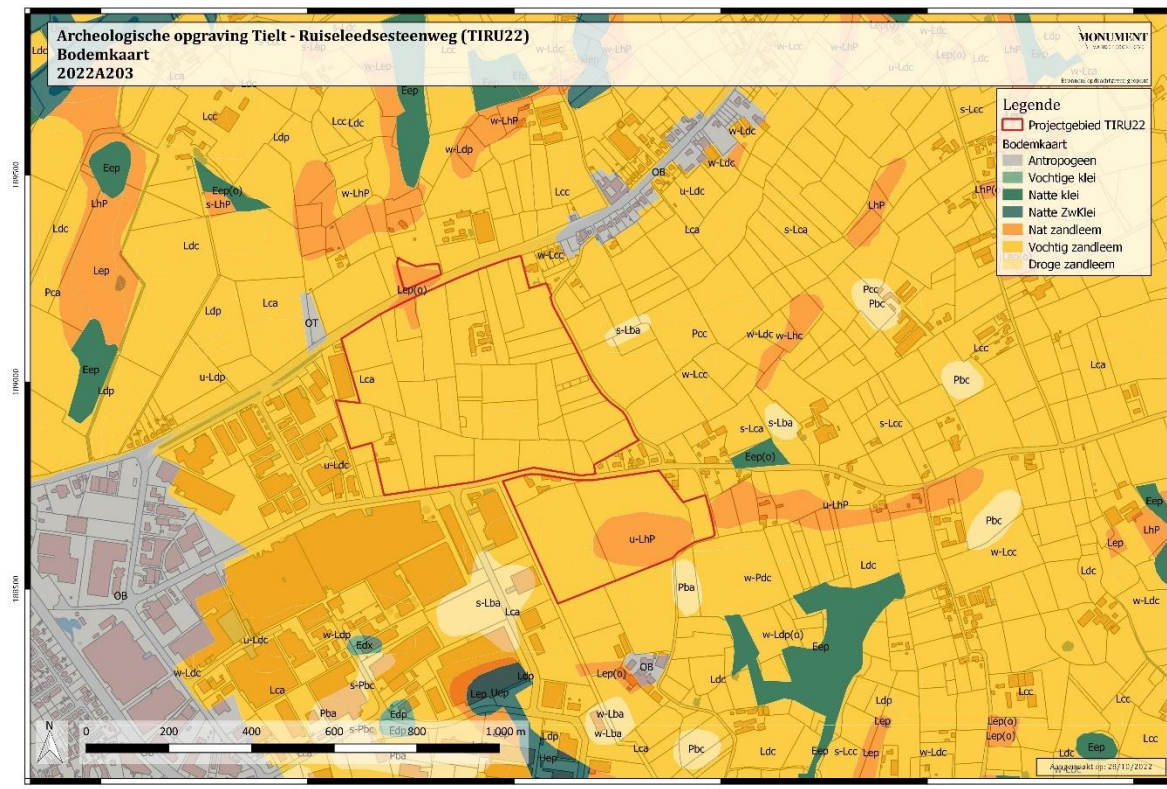
⁶ Kaarten geconsulteerd via <http://www.geopunt.be>

Figuur 11: Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (bijlage 18).

Figuur 12: Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart (bijlage 19).

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de bodemkundige kaart (bijlage 20).

2.3. Historisch en archeologisch kader

- Historisch kader^{7,8}

De ligging van Tielt op de cuesta heeft in belangrijke mate de occupatiegeschiedenis bepaald. Mesolithische en neolithische artefacten wijzen op een prehistorische bewoning in dit hoger gelegen gebied. Recente archeologische vondsten geven aan dat deze cuesta ook tijdens de Romeinse periode bewoond was. Dit zou de hypothese staven dat het tracé van het Romeins diverticulum Blicquy – Oudenburg vanaf de Leie via de Tieltse hoogte naar de kust liep. Dan zou de naam Tielt kunnen afgeleid zijn van het Latijnse 'tilia' (linde), 'tiletum' (bos van lindebomen) of van 'tegula' (dakpannen). Een andere hypothese stelt dat de eerste bewoningskern van Frankische oorsprong is (7e en begin 9e eeuw) met een vermoedelijke locatie tussen de huidige markt en de Poekebeek. In dit geval zou het toponiem een Germaanse oorsprong kunnen hebben, met name 'ten hille' (op de heuvel) of 'teul' (bundel). Zeker tot aan de 8e eeuw blijft het gebied rond het Plateau van Tielt in hoofdzaak natuurbos. De oudste vermelding van Tielt dateert uit 1105 en handelt over een bidplaats. Rond deze locatie, die vermoedelijk teruggaat tot de 9e of 10e eeuw, ontstond een bevolkingskern. Vanaf

⁷ VERAART D., BRUYNINCKX T. & GALLOO M. 2017

⁸ inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14708

het einde van de 12e eeuw sprak men van Tielt-binnen en Tielt-buiten. Deze laatste had een uitgesproken landelijk karakter terwijl Tielt-binnen vanaf de 13e eeuw meer openbare functies uitoefende en stedelijke rechten verwierf. Tielt kende een grote bloei en kreeg een concentrisch patroon met de markt als centrum. De onversterkte stad werd op het einde van de 14e en in de 15e eeuw regelmatig slachtoffer van plunderingen. Na een bloeiperiode in de 16e eeuw, te danken aan de linnennijverheid, betekenden de oorlogen in de tweede helft van de 16e eeuw opnieuw een crisis. Bij de wederopbouw in de 17e eeuw werden ook de eerste kaarten vervaardigd waarop te zien is dat de stad tot dan een erg landelijk karakter had behouden. De 20e eeuw luidde de industrialisatie in voor Tielt en omgeving.

- Historisch kaartmateriaal⁹

Concrete historische gegevens over het plangebied werden niet gevonden. Wel zijn enkele historische kaarten bekeken om de ruimtelijke situatie en evolutie binnen het plangebied en in de directe omgeving na te gaan. Op het kaartmateriaal van Frickx (Figuur 14) vallen een aantal elementen op. Zo staat het stadscentrum van Tielt vrij gedetailleerd aangegeven, net als de gehuchten Kanegem en Boekboom. De uitvalsweg tussen Tielt en Kanegem is duidelijk weergegeven en ook de Poekebeek ten noorden van het onderzoeksgebied is aangeduid. Opvallend is dat het zuidelijk deel van het projectgebied gekarteerd staat als bebost of zelfs nat bebost gebied. Mogelijks is dit een restant van het natuurbos waarvan in de middeleeuwen sprake was (zie supra).

De Ferrariskaart schetst een duidelijk beeld van de omgeving omstreeks 1771-1778 (Figuur 15). Op deze kaart zijn zowel de Ruiseleedsesteenweg, de Boekboomstraat en de Kanegemstraat goed te herkennen. De onderverdeling in percelen is gebeurd met hagen, het land is in gebruik als akkerland. Binnen het noordelijk deel van het projectgebied, ten noorden van de Kanegemstraat, zijn vijf hoevecomplexen herkenbaar. De hoevecomplexen bestaan uit een hoofdgebouw, voorzien van één of twee bijgebouwen. Het bos, zoals herkenbaar op de kaart van Frickx, is er duidelijk niet meer. Men kan dus besluiten dat het gebied ten laatste in de eerste helft van de 18e eeuw werd ontbost.

⁹ Historische kaarten geconsulteerd via <http://www.geopunt.be>

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx (bijlage 5).

Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Ferrariskaart (bijlage 6).

Op de Atlas der Buurtwegen (1840) (Figuur 16) is er sprake van zes hoevecomplexen, waarschijnlijk door hagen omgeven. Het complex in de noordwestelijk hoek ligt in werkelijkheid buiten het onderzoeksgebied en behoort tot het huidig complex van autogarage Decaigny. Waarschijnlijk is dit te wijten aan een fout in de projectie. Voetweg n°174 tussen de Ruiseleedsesteenweg en de Kanegemstraat is zichtbaar, maar moet in de 20e eeuw in onbruik zijn geraakt.

Op de Poppkaart (Figuur 17) zijn slechts enkele van de gebouwen en hoevecomplexen aangeduid. Dit wijst er waarschijnlijk op dat de hoeves niet aanwezig waren gezien ze wel op jonger kaartmateriaal aangeduid zijn, maar dat ze niet aangeduid zijn voor onbekende redenen. In hoeverre het oudere kaartmateriaal dan accuraat is, is niet met zekerheid te zeggen. De voetweg n°174 is slechts gedeeltelijk als voetweg aangeduid en raakte dus mogelijks al in onbruik aan het einde van de 19e eeuw.

De serie luchtfoto's (Figuur 18) beschikbaar tussen 1971 en heden tonen weinig verandering betreffende het onderzoeksgebied. De hoeves zijn zichtbaar en het omliggend gebied is in gebruik als akker- of weiland. Enkel de industrialisering van het omringende gebied wordt duidelijk.

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (bijlage 7).

Figuur 17: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (bijlage 8).

Figuur 18: Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1971 (bijlage 9).

- Archeologisch kader

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn geen archeologische sites gekend. De meeste archeologische (voor)onderzoeken situeren zich in het stadscentrum van Tielt. Toch kunnen hieronder enkele onderzoeken aangehaald worden in de nabije omgeving van het projectgebied:

- **Tielt – Ruiseleedsesteenweg (ID 10659)¹⁰**

Dit proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door BAAC bvba leverde een klein sporenbestand op dat globaal in drie occupatiefasen kan onderverdeeld worden. Een eerste fase omvat een greppel die geïnterpreteerd werd als de restanten van een laatmiddeleeuwse erfafbakening. De kern van de nederzetting dient men echter te zoeken buiten de contouren van het onderzoeksterrein. Een tweede fase omvatte een vrij dens greppelsysteem uit de Nieuwe Tijd. Een derde occupatiefase omvatte minstens drie grote, rechthoekige ontginningskuilen. Op basis van de aangetroffen vondsten werden deze gesitueerd in de Nieuwe Tijd. Deze vindplaatsen zijn illustratief voor de inrichting en exploitatie van het landschap vanaf de late middeleeuwen maar werden een lage archeologische waarde toegeschreven waardoor geen verdere maatregelen werden voorgeschreven.

- **Ruiselede – Kanegemstraat 4 (ID 16705)¹¹**

Een bureauonderzoek werd uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv. Het plangebied is deels gelegen in een lager gelegen zonde met matig natte tot natte zandleembodems zonder profielontwikkeling of met een matige verbrokkelde textuur B-horizont. Er werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd op het plangebied. Historische kaarten tonen het onderzoeksgebied als akker- of weiland met bewoning vanaf ten laatste 1771-1778 op de locatie van de huidige bebouwing. Het plangebied kan een zekere archeologische waarde hebben waardoor verder archeologisch onderzoek onder de vorm van een landschappelijk booronderzoek en eventueel archeologische boringen en/of proefsleuven.

- **Tielt – Wingensesteenweg (ID 18464)¹²**

BAAC bvba voerde een proefsleuvenonderzoek uit te Tielt Wingensesteenweg. Tijdens het onderzoek werden diverse concentraties aan sporen aangetroffen. De meeste sporen kunnen tussen de late bronstijd en de Romeinse periode gedateerd worden. Verschillende structuren zijn aan het licht gekomen, onder meer enkele gebouwplattegronden en een groot aantal kuilen en greppels. Ook zijn sporen van een molen gevonden. Het is duidelijk dat het plangebied een groot potentieel heeft op waardevolle kenniswinst. Echter werd na de uitvoer

¹⁰ <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/10659>

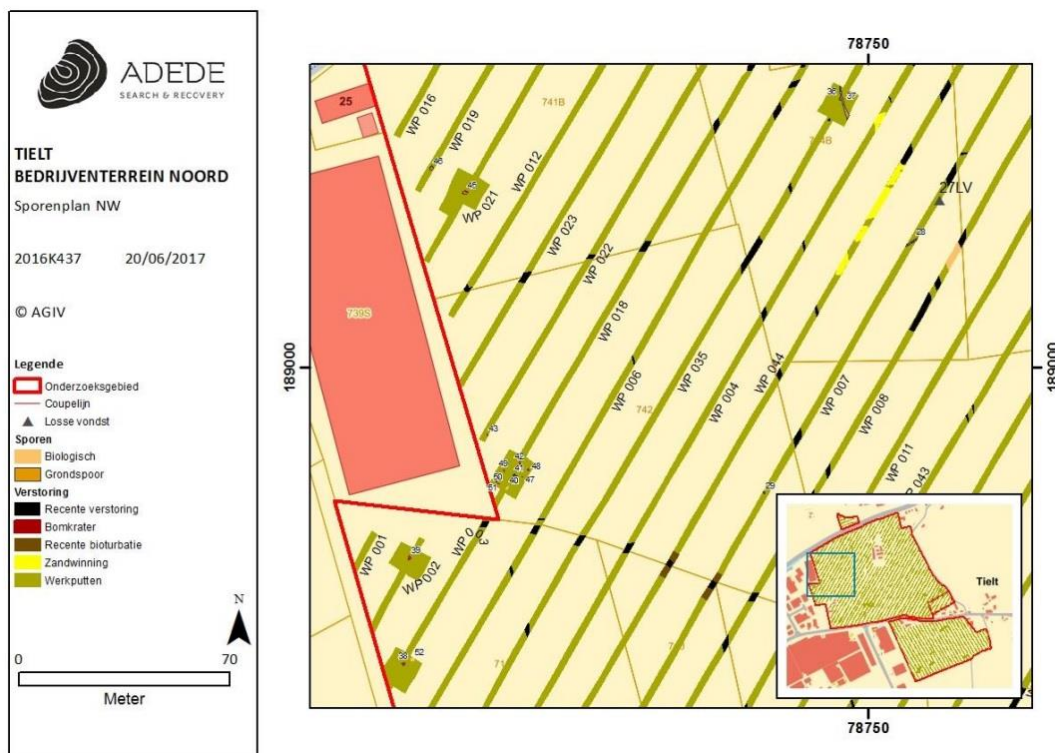
¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16705>

¹² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18464>

van het proefsleuvenonderzoek de bouwontwikkeling geannuleerd, waardoor geen verder onderzoek maar bewaring in situ werd geadviseerd. Mocht in de toekomst een nieuwe ontwikkeling worden gepland op de terreinen, dan is de aanwezigheid van een archeologische site reeds aangetoond en kan direct worden overgegaan tot een opgraving.

De archeologische kennis binnen het plangebied beperkt zich tot de gegevens uit het vooronderzoek (260K437)¹³. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek werd in de noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied een sporencluster aangetroffen die op basis van het aardewerk gesitueerd werd in de inheems-Romeins periode. De sporen betroffen afvalkuilen, gekenmerkt door een houtskoolrijke vulling, met fragmenten verbrande leem en aardewerk in de vulling. De paalkuilen waren vrij ondiep bewaard, en betroffen resten van vrij lichte palen die wijzen op een lichte constructie. De zone waar deze cluster sporen werd aangetroffen is tevens het hoogste deel van het onderzoeksgebied en de aanzet naar de cuesta waarop Tielt zich bevindt. Het gaat om vrij verspreide sporen, te linken aan het dumpen van huishoudelijk afval zonder duidelijke aanwijzingen voor bewoningsstructuren.

Verder werden verspreid over het onderzoeksgebied sporen uit de late middeleeuwen aangetroffen. Het betreffen enkel sporen van artisanale activiteiten, geen bewoningssporen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd aangenomen dat het ging om (water)kuilen die opgevuld waren met haard- of ovenafval.

Figuur 19: Plan met de resultaten van het proefsleuvenonderzoeken, detail cluster inheems-Romeinse sporen (DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021 p.76).

¹³ DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021

3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

Tijdens het archeologisch onderzoek werden verspreid over het terrein 125 sporen geregistreerd. Het gaat hierbij om 21 kuilen, 8 greppels, 4 grachten, 65 paalsporen, 2 bomputten. De overige spoornummers werden uitgedeeld aan lagen, recente verstoringen of wat later natuurlijke sporen bleken te zijn. De sporendensiteit is over het algemeen vrij laag. In zone 1 werden twee kleine sporenclusters aangesneden, met daarbij twee mogelijke gebouwplattegronden. In deze zone werden ook 2 afvalkuilen aangetroffen met vrij veel vondstmateriaal waardoor de datering verder in de Romeinse periode kon verfijnd worden. In zone 2 werden naast een concentratie artisanale kuilen ook een sporencluster aangesneden in de noordoostelijke hoek. In deze zone echter was het materiaal afkomstig uit de artisanale kuilen eerder in de volle middeleeuwen te situeren. Hieronder worden de resultaten toegelicht en wordt eveneens aandacht besteed aan de bodemprofielen en het vondstmateriaal.

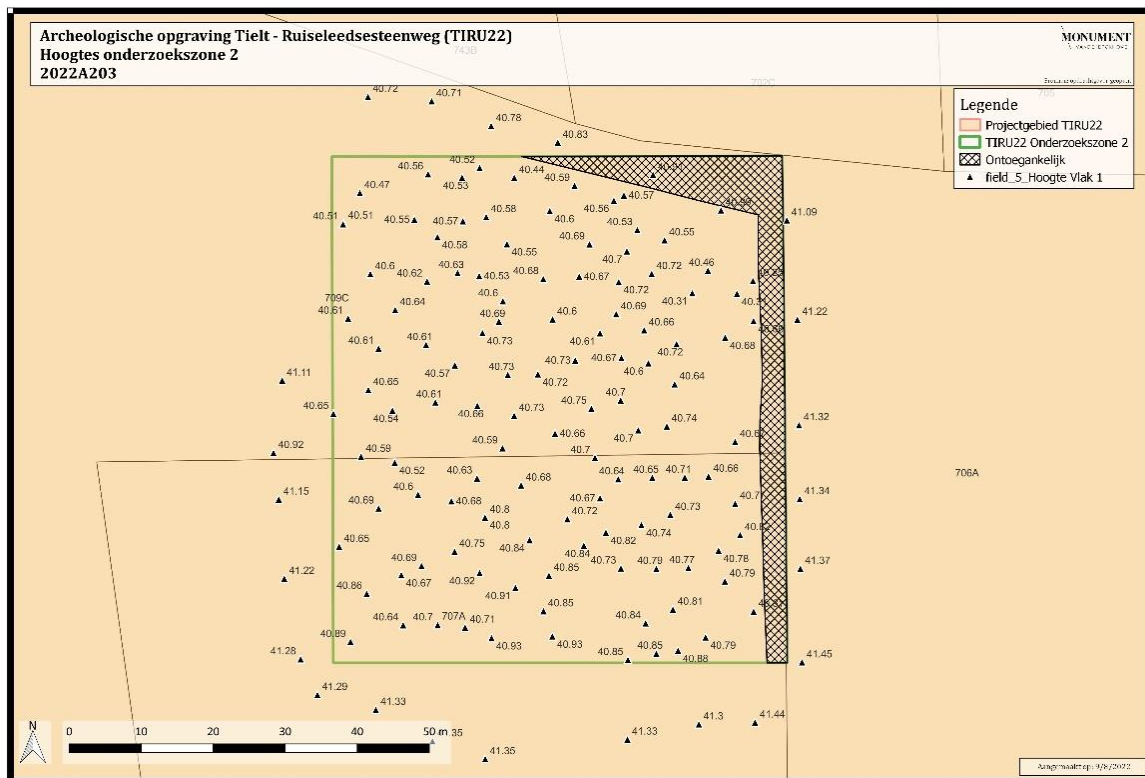
Figuur 20: Zicht op de archeologische opgraving in het noorden van werkput 6.

3.1. Beschrijving van de stratigrafie

Gedurende de archeologische opgraving werden verschillende hoogtes opgemeten vanaf het maaiveld en vanaf het archeologische vlak (Figuur 21-22). Dit toont aan dat het terrein een zwakke daling kent van het zuiden richting het noorden voor zone 1. Ook voor zone 2 valt een verdere stijging in zuidelijke richting op te merken. Vanaf het maaiveld heeft het terrein een maximale hoogte van +41,35m TAW. In het noordwesten werd de hoogte bepaald op +38,37m TAW. Het verval tussen het hoogste en laagste punt op het maaiveld bedraagt bijna 3m. Het archeologisch relevante niveau werd in het noorden vastgesteld op ca. +38,25m TAW, centraal bedraagt het niveau ca. +39,50m TAW, en in het zuiden ca. +40,80m TAW. Het hoogste punt van het archeologische vlak bevindt zich eveneens in het zuiden.

Figuur 21: Hoogtes binnen onderzoekzone 1 geprojecteerd op het GRB (bijlage 10).

Figuur 22: Hoogtes binnen onderzoeksgebied 2 geprojecteerd op het GRB (bijlage 11).

Tijdens de opgraving werd overal een glauconiethoudende groene klei vastgesteld (C2-horizont). Lokaal was er nog een C1-horizont aanwezig bestaande uit bruinig beige zandleem. Onmiddellijk boven de C-horizont werd een Ap-horizont waargenomen. Mogelijks werd de B-horizont weg geploegd en opgenomen in de bouwvoor of was deze doorheen zijn afzettingsgeschiedenis weg geërodeerd. De bodemopbouw in het noordelijk deel van zone 1 staat gekarteerd als Lca-bodemopbouw en de zuidelijke helft van zone 1 evenals zone 2 staan gekarteerd als U-Ldc-opbouw. Een Lca-bodem is een matig droge zandleembodem met textuur B-horizont. Een U-Ldc-bodem is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont¹⁴.

Om de bodemopbouw te registreren zijn verspreid over de opgraving zeven bodemprofielen geregistreerd. Op basis daarvan wordt een representatief beeld verkregen van de bodemopbouw binnen het volledige plangebied.

Twee profielen vatten de bodemgesteldheid binnen het plangebied goed samen. **Profiel 6** (Figuur 23) werd onderzocht in het noorden van de opgegraven zone. Het bestaat uit een sterk homogene bruine Ap-horizont. Daaronder bevindt zich een beige groene kleiige C-horizont. Bovenaan deze horizont zijn nog enkele blekere zandige lenzen zichtbaar, de restanten van een beige zandlemige C1-horizont. **Profiel 7** (Figuur 24) werd bestudeerd in het zuiden van

¹⁴ <http://www.geopunt.be>

het plangebied. Bovenaan bestaat de bodemopbouw er uit een homogene Ap-horizont. Daaronder bevindt zich een zandlemige C1-horizont, gevolgd door een kleiige C2-horizont.

Figuur 23: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel 6.

Figuur 24: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel 7.

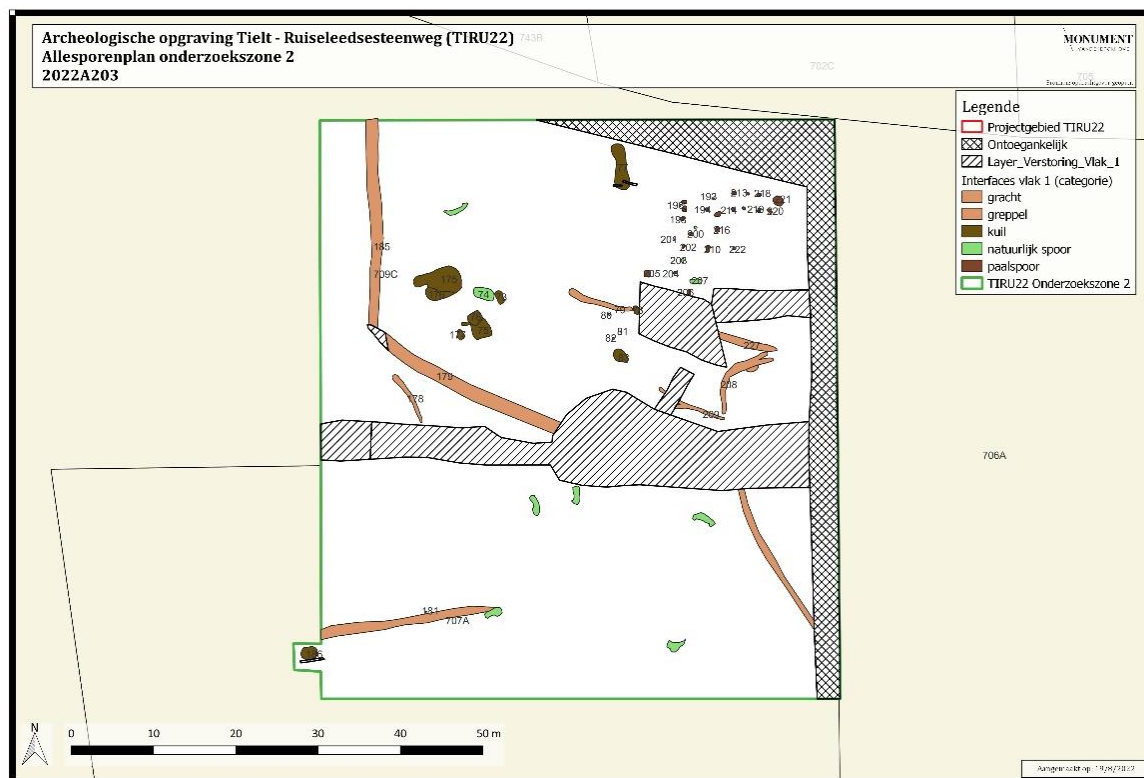
3.2. Beschrijving sporen en structuren

3.2.1. Algemeen

Tijdens het archeologisch onderzoek werden in totaal 125 sporen geregistreerd. De sporendensiteit is over het algemeen vrij laag. De voornaamste sporenclusters werden aangetroffen in het noorden van zone 1, het zuiden van zone 1, het noordoosten van zone 2 en enkele (artisanale) kuilen in zone 2.

Figuur 25: Opgravingsplan onderzoekszone 1 (bijlage 15).

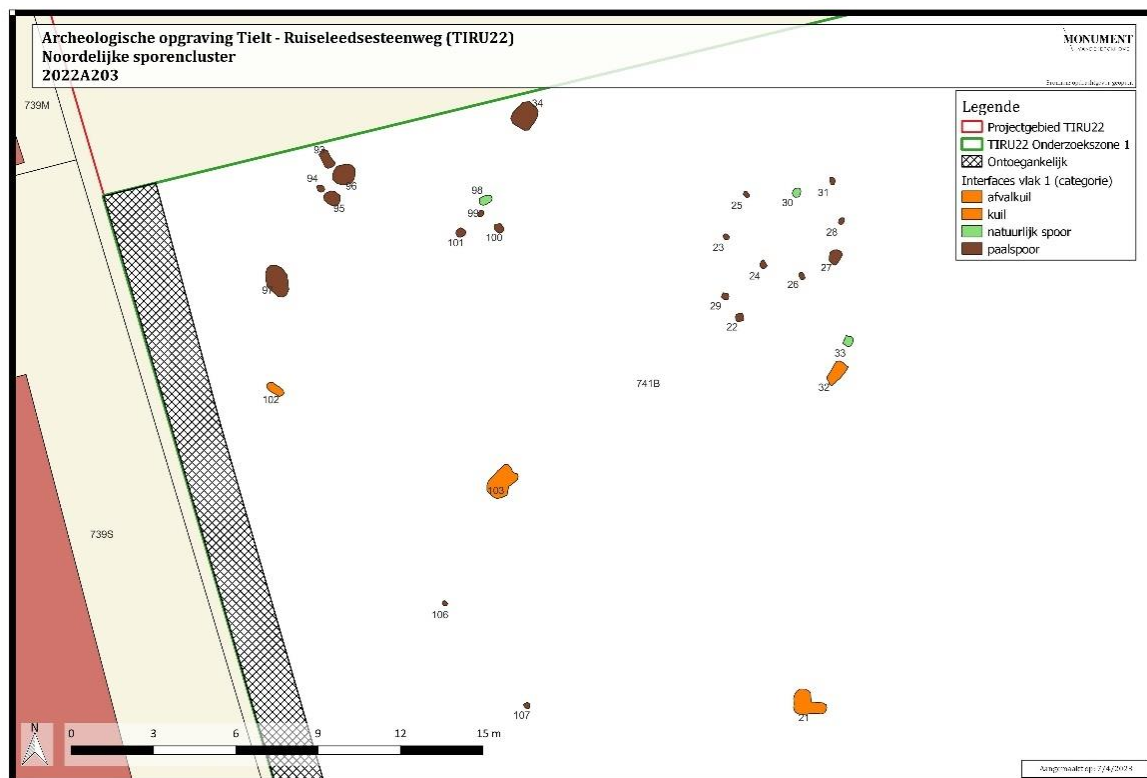
Figuur 26: Opgravingsplan onderzoekszone 2 (bijlage 16).

3.2.2. Romeinse periode

3.2.2.1. Sporen/structuren

3.2.2.1.1. Noordelijke sporencluster

De oudste sporen gaan terug tot de Romeinse periode. In zone 1 werden twee kleine palenclusters aangetroffen, een noordelijke en zuidelijke. De paalsporen betreffen over het algemeen kleine rechthoekige verkleuringen van circa 20cm bij 30cm in grondvlak. In coupe hebben de sporen een donker grijsig bruine vulling met weinig houtskoolspikkels. Het profiel in coupe is komvormig en zo'n 15 tot 20cm diep. Enkele sporen leverden een aardewerk op. Uit de vulling van de sporen S24, S25, S26, S28, S29, S34, S93, S94, S97 en S100 werden enkele vondsten gerecupereerd. Het gaat hierbij onder meer om Noord-Menapische reducerende waar, kruikwaar en een fragment van een *dolium* met rode inclusies waardoor we de sporencluster ruwweg in de Midden-Romeinse periode kunnen situeren.

Figuur 27: Situering van de noordelijke sporencluster in zone 1.

Figuur 28: Fotografische opname van de coupe op het spoor S24.

3.2.2.1.2. Hoofdgebouw 1

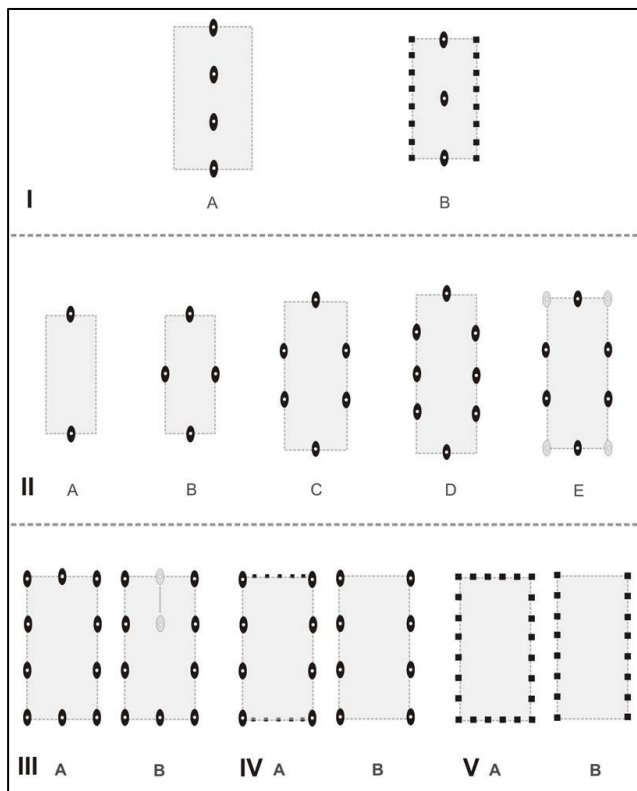
In het zuiden van zone 1 werd eveneens een kleine sporencluster aangetroffen. Hier kon potentieel een gebouwstructuur herkend worden van het type IIC van De Clercq¹⁵. Het is een configuratie met zes grote paalkuilen waaraan eventueel nog kleinere palen verbonden waren. De lengte verhoudt zich volgens het 2-1 ritme, al kan het ook overhellen naar 3-1. De lengte schommelt gemiddeld tussen 9 en 17,5m. De oppervlakte is gemiddeld zo'n 84,5m² voor deze structuren. De oudste exemplaren dateren uit de Flavische tijd, de jongste exemplaren dateren uit het midden en de late tweede eeuw¹⁶.

Deze plattegrond bestaat uit de spoornummers S128, S131, S132, S133 en S135. Paalsporen S127 en S129 zijn mogelijke verstevigingen (en/of herstellingen) aan de structuur. Om de plattegrond volledig te hebben, ontbreekt een paalspoor aan de oostelijke lange zijde. De gebouwplattegrond heeft een lengte van 9,5m bij een breedte van circa 5,5m.

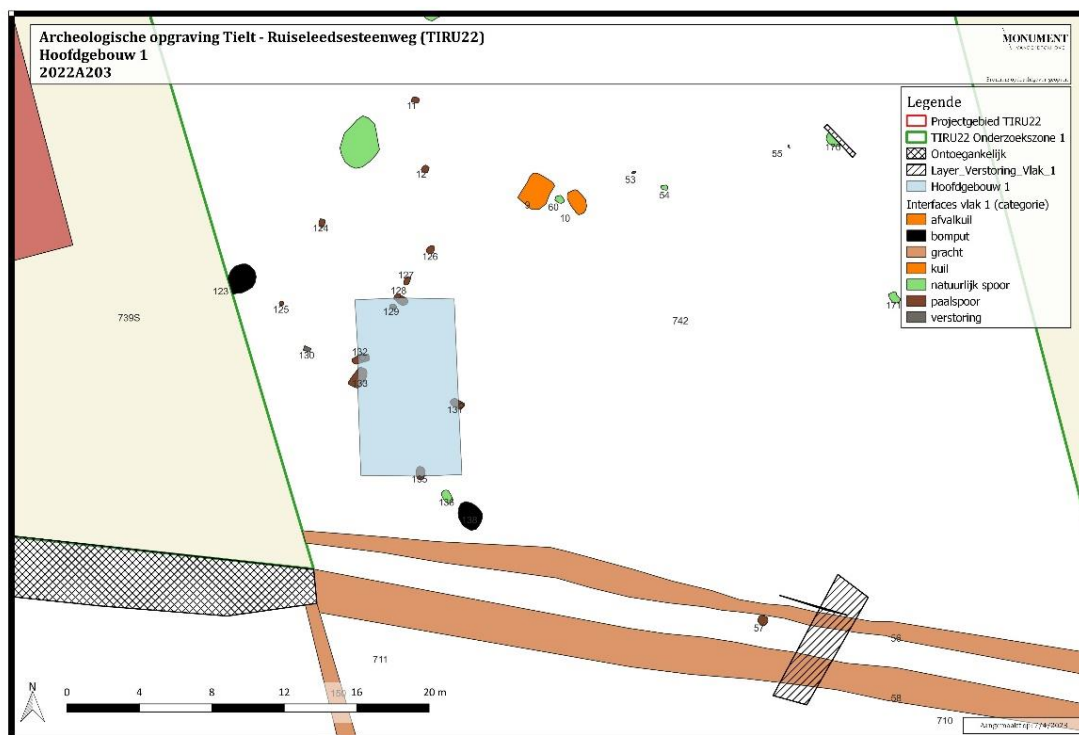
De sporen tekenden zich af als afgerond rechthoekige, licht bruine verkleuringen. De sporen S128 en S133 vertoonden ook een lichtgrijze verkleuring waardoor er sprake is van een kern en insteek bij deze paalsporen. Deze twee sporen vertonen in coupe een revolvertas profiel. De sporen waren matig bewaard en reikten maximaal zo'n 35cm diep in coupe.

¹⁵ DE CLERCQ W. 2009

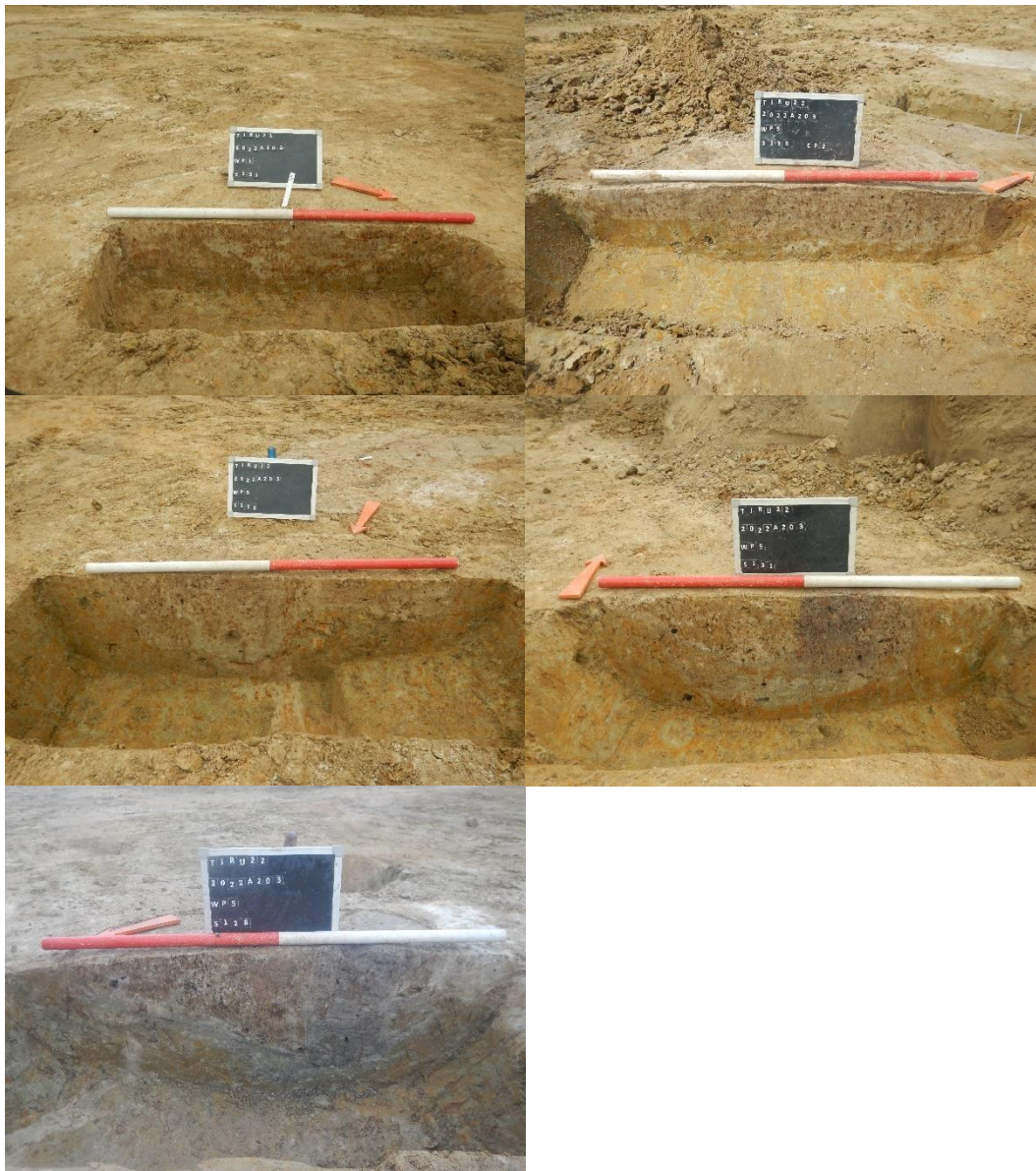
¹⁶ DE CLERCQ W. 2009

Figuur 29: Typologisch overzicht van de vijf voornaamste huistypes in het niet-mariene deel van de Provincie Gallia-Belgica; uit De Clercq W. 2009.

Figuur 30: Situering van hoofdgebouw 1 op het opgravingsplan zone 1 (bijlage 21).

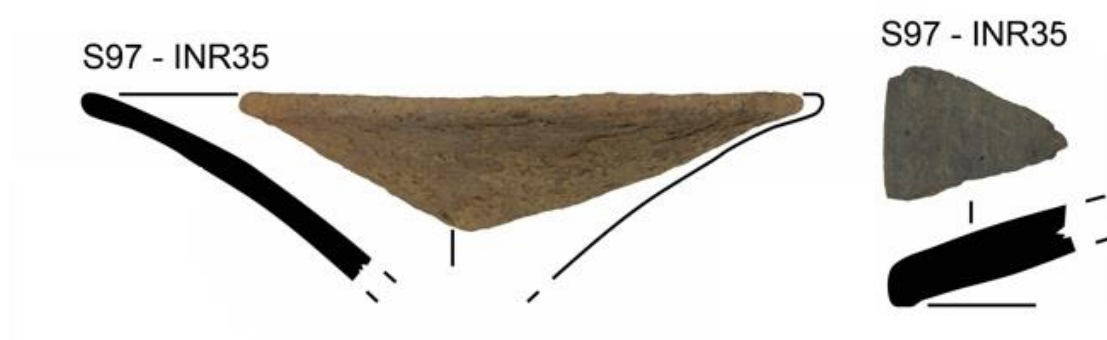

Figuur 31: Fotografische opname van de coupes op de paalsporen behorend tot hoofdgebouw 1. Van links naar rechts: S135, S133, S132, S131 en S128

Vondsten en stalen

Uit de opvulling van de paalkuilen zijn 24 potscherven verzameld, waarvan de meerderheid handgevormd aardewerk betreft. Een randscherf met afgeronde rand, een halsfragment en vier wandscherven met gladde wandafwerking en magering van potgruis en houtskool zijn afkomstig van een kookpot met open profiel, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2. Een randfragment met spitse rand en twaalf wandscherven worden door een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis gekenmerkt. Ook zijn twee verweerde randfragmenten in Pompejaans rood aardewerk aangetroffen, die vermoedelijk afkomstig zijn van een bord. Tenslotte zijn vier verweerde wandscherven met reliëfribbels in Low Lands Ware (oranje baksel met grijze kern) onderscheiden.

Van de sporen S128, S131, S133 en S135 was een bulkstaal beschikbaar en van S128 was eveneens een houtskoolstaal beschikbaar. Het staal afkomstig uit S131 werd opgestuurd maar bleek onvoldoende houtskool te bevatten voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Op basis van het aardewerk situeren we de plattegrond in de Midden-romeinse tijd.

Figuur 32: Aardewerktekening van deksel type De Groote D en eenledige kom type De Groote B of bord type K9.

3.2.2.2. Kuilen

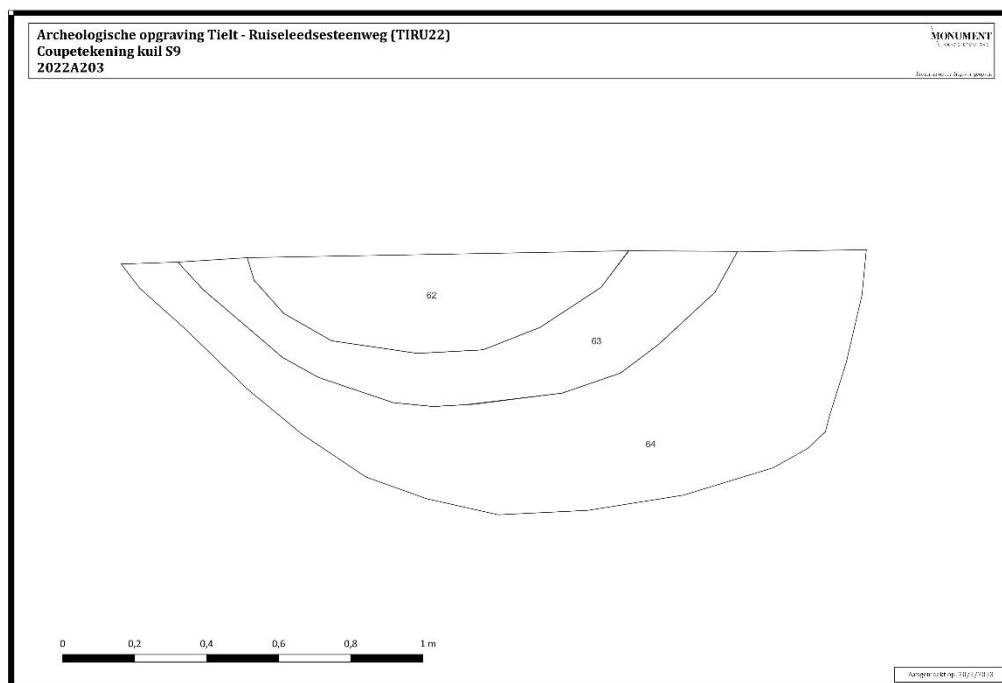
Er werden drie afvalkuilen aangetroffen (S9, S10 en S21) en twee kuilen (S32 en S103) met Romeins vondstmateriaal. De kuilen S9 en S10 bevonden zich in de directe nabijheid hoofdgebouw 1, terwijl S21, S32 en S103 zich in het noorden nabij de palencluster situeerden (Figuur 30).

3.2.2.2.1. Afvalkuil S9

Deze kuil tekende zich af als een afgerond rechthoekige verkleuring die ongeveer 1,8m bij 1,4m mat. In vlak kleurde de kuil licht grijsig beige met een donkergrijze rand met weinig houtskoolspikkels. In coupe reikte de kuil ongeveer 65cm diep en waren er drie lagen te onderscheiden. Bovenin hebben we een dempingspakket (laag 62) waarbij de kuil opgevuld raakte met beige licht lemig zand. Daaronder bevindt zich laag 63 die enige gelaagdheid lijkt te vertonen waarbij donkergrijze en lichtgrijs bruine zandige lagen elkaar afwisselen. Hier werden ook houtskoolbrokjes aangetroffen. Onderin, laag 64, bestaat uit licht bruin zandleem, vermengd met moederbodem. Gezien de ligging van de kuil S9 (en S10) in de directe nabijheid van hoofdgebouw 1, kunnen we veronderstellen dat deze structuren gelijktijdig in gebruik waren.

Figuur 33: Fotografische opname van de coupe op kuil S9.

Figuur 34: Digitale tekening van de coupe op kuil S9 met aanduiding van de lagen (bijlage 23).

Vondsten en stalen

Uit de opvulling van deze kuil (S9) zijn in totaal 389 potscherven verzameld. In het nagezakt pakket (S62) zijn er 67 potscherven aangetroffen, waarvan de meerderheid handgevormd aardewerk betreft. Het gaat om 39 fragmenten, die gekenmerkt worden door een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en houtskool. Daarbij wordt een kookpot met open profiel, borstelstrepen op wand, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 onderscheiden. Een wandscherf in geverfd, witbakkend aardewerk is afkomstig uit de regio van Keulen. Low Lands Ware heeft een aanzienlijk aandeel van 22 wandfragmenten in oranje baksel met grijze kern. Twee verweerde randscherven (4,5 cm diameter) en verweerd bodemfragment in Noord-Gallisch aardewerk (zeepwaar) behoren tot een kruik van het type Vanvinckenroye 1991.410 met ringvormige lip uit de eerste helft van de 2de eeuw. Ten slotte zijn twee wandscherven van een zoutcontainer teruggevonden.

De meerderheid van de vondsten is afkomstig uit het houtskoolrijk opvullingspakket (S63), namelijk 310 potscherven en drie fragmenten met vlakke zijde (3,5 cm dik) in bouwkeramiek (grijsbruine waar). Handgevormd aardewerk maakt de meerderheid uit van dit ensemble met 206 potscherven, die gekenmerkt worden door een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis (en houtskool). Daarbij worden minstens twaalf individuen onderscheiden:

- deksel met afgeronde rand van het type De Clercq D;
- kom met naar binnen gebogen rand van het type De Clercq K12;
- kom met naar binnen gebogen rand (14 cm diameter) van het type De Clercq K12 met verkoolde voedselresten op binnenzijde;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 (2);
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 met resten van *coating* op rand en rij van schuine kerven op schouder;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 met rij van schuine kerven en X-vormig teken op schouder (maatinscriptie?) en borstelstrepen op wand;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en spitse rand van het type De Clercq P2;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en spitse rand van het type De Clercq P2 met fijne vingertopindrukken op rand;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en spitse rand van het type De Clercq P2 met schuine kerven op rand;
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en spitse rand van het type De Clercq P2 met groeflijn op schouder (2).

Opmerkelijk zijn vier (vrijwel) volledige bodems met hoekige overgang van standvlak naar wand (8 cm, 8,5 cm, 9 cm en 11 cm diameter), die centraal doorboord (0,5 cm diameter) zijn. Drie bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand (12 cm diameter) en zeventien wandscherven met borstelstrepen behoren tot hetzelfde individu, waarbij minstens één wanddoorboring (0,5 cm diameter) vastgesteld is. Deze perforaties zijn *post cocturam*

aangebracht. Ten slotte zijn vier bodemfragmenten met een hoekige overgang van standvlak naar wand met markering van de bodemschijf (10 cm diameter) en negen wandscherven afkomstig van een traag gedraaid individu.

Het aandeel van gedraaid aardewerk telt 104 potscherven, waaronder vier wandfragmenten in *terra nigra* (Noordelijke groep). De meerderheid betreft Low Lands Ware, waarvan 17 potscherven in grijs baksel en 63 potscherven in oranje baksel met grijze kern. Beide baksels onderscheiden een voorraadpot van het type Holwerda 140-142 met zware, afgeronde en naar buiten gebogen rand (respectievelijk 36 cm en 30 cm diameter). Daarnaast zijn drie bodemfragmenten en wandscherf in Noord-Franse waar en vier verweerde wandscherven in Noord-Gallisch aardewerk aangetroffen. Een verweerd bodemfragment en elf wandscherven zijn afkomstig van één of meerdere zoutcontainers.

Ten slotte heeft het onderste opvullingspakket (S64) een randscherf, een halsfragment en tien wandscherven in handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en houtskool opgeleverd, die afkomstig zijn van een kookpot met een open profiel, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 met een rij van schuine kerven op de schouder.

Van het spoor 9 werd een bulkstaal genomen (INV23) dat uitgezeefd werd en waarvan het houtskoolrijke residu (INV151) geselecteerd werd voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek, namelijk ¹⁴C-analyse op de aanwezige houtskool. RICH-32605¹⁷ had als resultaat met 95,4% waarschijnlijkheid tussen 120 en 250n.C..

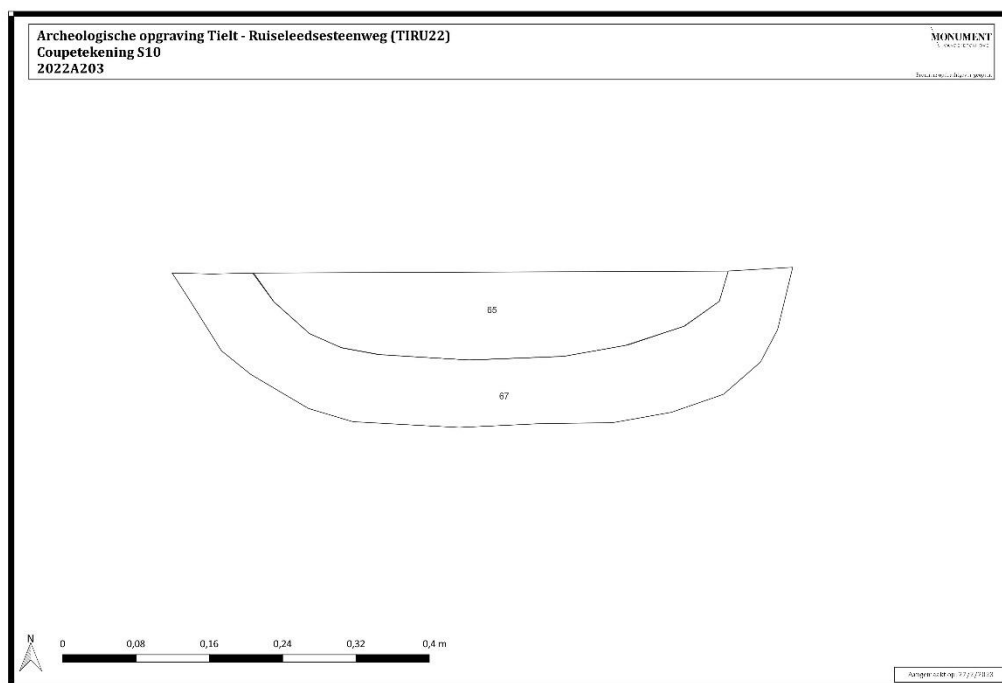
3.2.2.2.2. Afvalkuil S10

Deze kuil was zeer gelijkaardig aan kuil S9 en bevond zich ook in diens directe nabijheid ter hoogte van hoofdgebouw 1. De kuil tekende zich af als een ovalen verkleuring van circa 1,3m lang bij 0,85m breed. Centraal bevond zich in het grondvlak een vulling zeer gelijkaardig of mogelijks zelfs gelijk aan de moederbodem. De buitenrand kleurde eerder blauwig grijs waardoor het als grondspoor herkenbaar was. In coupe reikt het spoor ongeveer 20cm diep en is komvormig. Bovenin (laag 65) is eerder donker grijzig bruine leem met weinig houtskoolbrokjes, onderin bevindt zich een lichtgrijzig beige laag leem met weinig houtskoolspikkels.

¹⁷ Zie bijlage 32.

Figuur 35: Fotografische opname van de coupe op kuil S10.

Figuur 36: Digitale tekening van de coupe op kuil S10 met aanduiding van de lagen (bijlage 24).

Vondsten en stalen

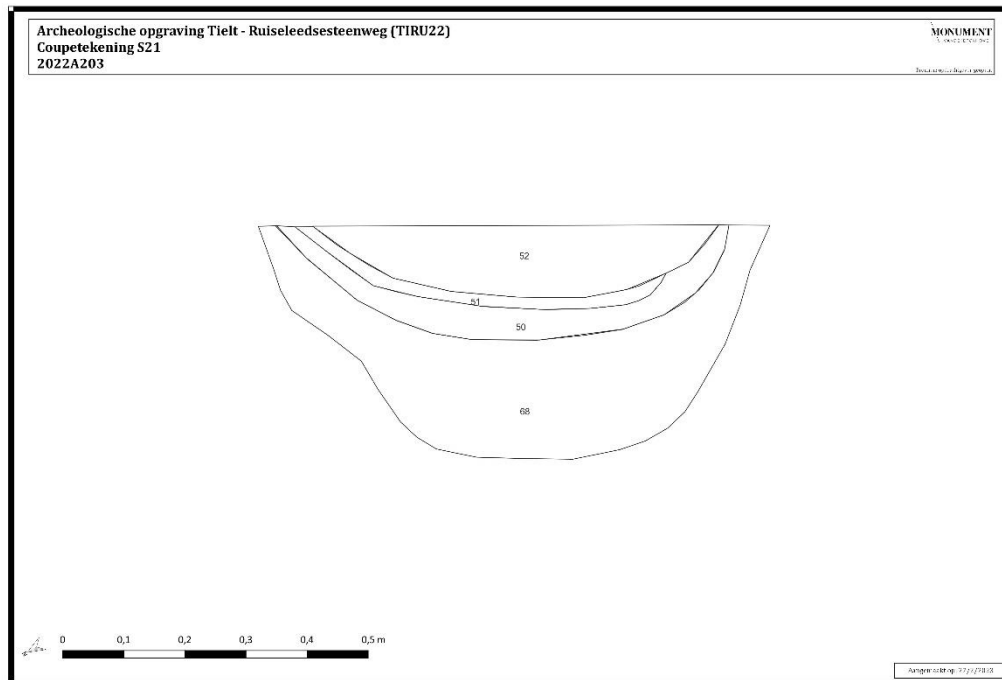
Uit de opvulling van deze kuil zijn achttien potscherven verzameld, waarvan de meerderheid handgevormd aardewerk betreft. Het gaat om vijftien verweerde wandfragmenten met een gegladde wandafwerking, magering van potgruis en houtskool en borstelstrepen. Daarnaast is een wandscherf in geverfd, witbakkend aardewerk uit de regio van Keulen aangetroffen. Een wandfragment in Noord-Gallische en in Noord-Menapische, reducerende waar zijn erg verweerd. Ten slotte is een fragment van een *tegula* in rode waar gevonden.

3.2.2.2.3. Afvalkuil S21

Deze kuil situeerde zich in de noordelijke sporencluster. Het spoor tekende zich af in het grondvlak als een L-vormige donkerbruine verkleuring. In coupe vertoont het spoor een eerder komvormig profiel en reikte zo'n 40cm diep. Bovenin bevond zich een lichtgrijs zandige laag met vrij veel houtskoolspikkels (laag 52). Daaronder bevond zich een lichtbruine zandleem met vrij veel verbrande leemfragmenten (laag 51). Vervolgens zien we een zwarte zeer houtskoolrijke laag (laag 50). Onderin bevond zich een donkerbruine lemige laag met weinig houtskoolspikkels (laag 68).

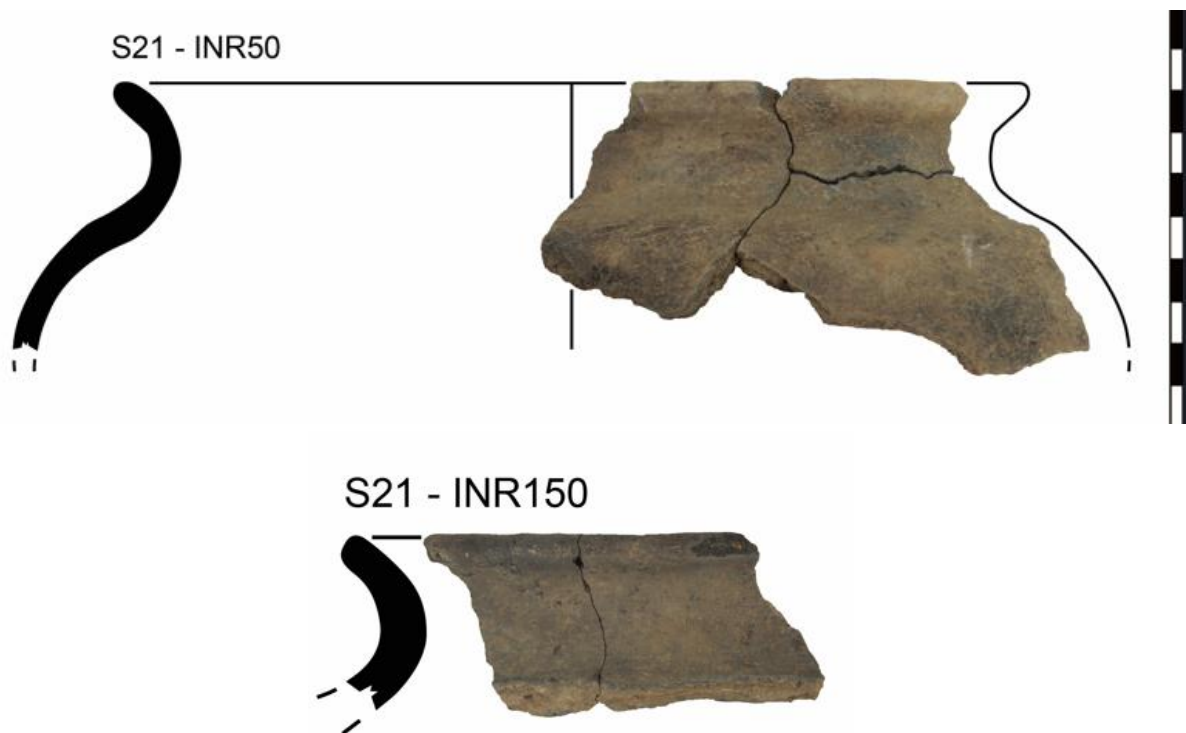
Figuur 37: Fotografische opname van de coupe op kuil S21.

Figuur 38: Digitale coupetekening kuil S21 met aanduiding van de lagen (bijlage 25).

Vondsten en stalen

Uit de opvulling van deze kuil zijn 167 potscherven verzameld, die vooral teruggevonden zijn in de bovenste opvullingspakketten. Het nagezakte opvullingspakket (S51-52) heeft in totaal 149 potscherven opgeleverd, waarvan 58 fragmenten in handgevormd aardewerk met een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en houtskool. Daarbij zijn een kookpot met open profiel, rij van schuine kerven op de schouder, uitstaande hals en afgeronde rand van het type De Clercq P2 en een verweerd deksel van het type De Clercq D onderscheiden. Opmerkelijk zijn zeven dikwandige wandscherven met twee parallelle, curvilineaire groeven. Daarnaast is een verweerd wandfragment in *terra sigillata* aangetroffen. Low Lands Ware (oranje baksel met grijze kern) omvat een oor (3,5 cm breed) en 72 wandscherven, waarvan de meerderheid reliëfribbels draagt. Twee wandscherven in Noord-Gallisch aardewerk en een halsfragment in Noord-Menapische, reducerende waar zijn erg verweerd. Veertien wandscherven zijn afkomstig van één of meerdere *dolia* met witte en rode inclusies. Ten slotte is een fragment van een maalsteen gevonden.

Figuur 39: Aardewerktekeningen kookpotten type De Clercq P2 (INV 50 en 150 afkomstig uit S21).

In het humusrijke opvullingspakket (S50) eronder zijn twaalf verweerde wandscherven met reliëfribbels in Low Lands Ware (oranje baksel met grijze kern) aangetroffen. Het onderste opvullingspakket (S68) heeft zes potscherven opgeleverd, waaronder drie wandscherven in handgevormd aardewerk met een gegladde wandafwerking en magering van potgruis en houtskool. Daarnaast is een wandfragment in Noord-Menapische, reducerende waar onderscheiden. Ten slotte zijn een wandscherf van een *dolium* met witte en rode inclusies en een randfragment (circa 44 cm diameter) van een *dolium* met rode inclusies van het type Stuart 147 aangetroffen.

Van dit spoor waren een zeefstaal (INV4) en een bulkstaal (INV19) beschikbaar. Beide werden uitgezeefd met als resultaat residu INV141 en INV149. Dit laatste werd geselecteerd voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek, namelijk ^{14}C -analyse op de aanwezige houtskool. RICH-32603¹⁸ had als resultaat met 92,9% waarschijnlijkheid tussen 110 en 230n.C.. Deze datering sluit aan bij de vermoedelijke ouderdom van de noordelijke palencluster.

3.2.2.2.4. Kuilen S32 en S103

Deze kuilen situeerden zich eveneens in de noordelijke palencluster, maar bevatten minder vondstmateriaal dan de voorgenoemde afvalkuilen. S103 tekende zich vaag af in het grondvlak als een licht grijsig bruine, afgerond rechthoekige verkleuring. De kuil was vrij ondiep, slechts zo'n 20cm diep bewaard, en bevatte een weinig houtskoolbrokjes in de vulling. S32 daarentegen, tekende zich af als donker bruine rechthoekige verkleuring en was bewaard tot

¹⁸ Zie bijlage 32

zo'n 50cm diep. De kuil toont enige gelaagdheid in de vulling en bevatte vrij veel houtskoolbrokjes. Uit kuil S103 werden enkele scherven Low Lands Ware gehaald. Kuil S32 bevatte naast Low Lands Ware ook Noord-Menapisch.

Figuur 40: Fotografische opname van de coupe op kuil S32.

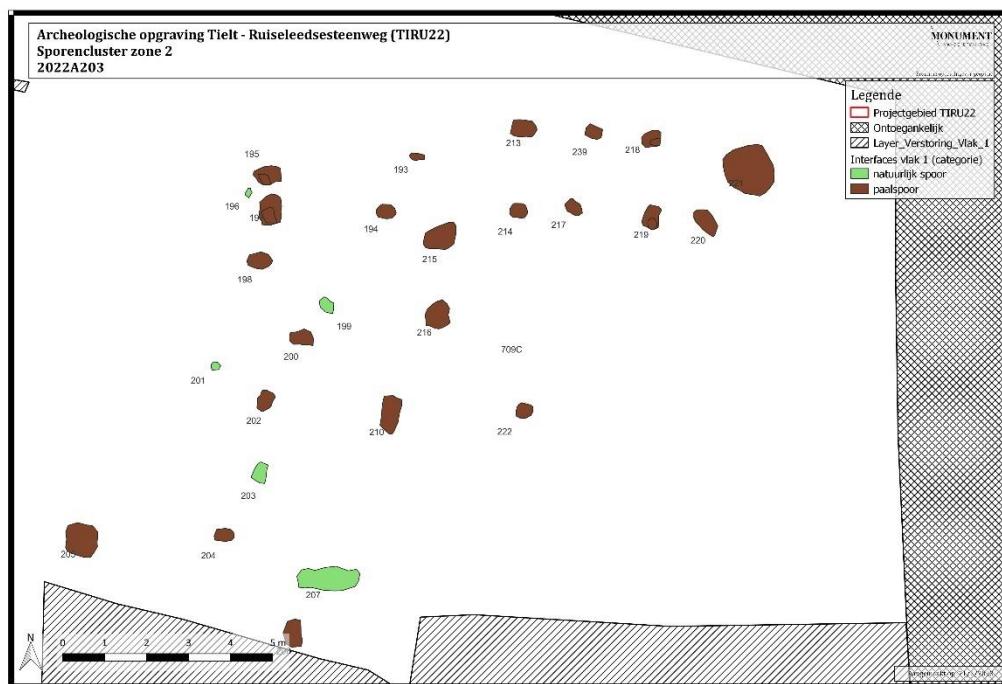

Figuur 41: Aardewerktekening handgevormd aardewerk, bord type De Clercq B12 (INV 29 uit S32).

3.2.3. Middeleeuwen

3.2.3.1. Sporencluster

In het noordoosten van zone 2 bevond zich een sporencluster. Hierin kunnen twee onvolledige gebouwplattegronden herkend worden. Deze lijken haaks op elkaar te staan en konden niet volledig worden vrij gelegd omwille van de grenzen van het onderzoeksgebied en de recente verstoring in deze zone.

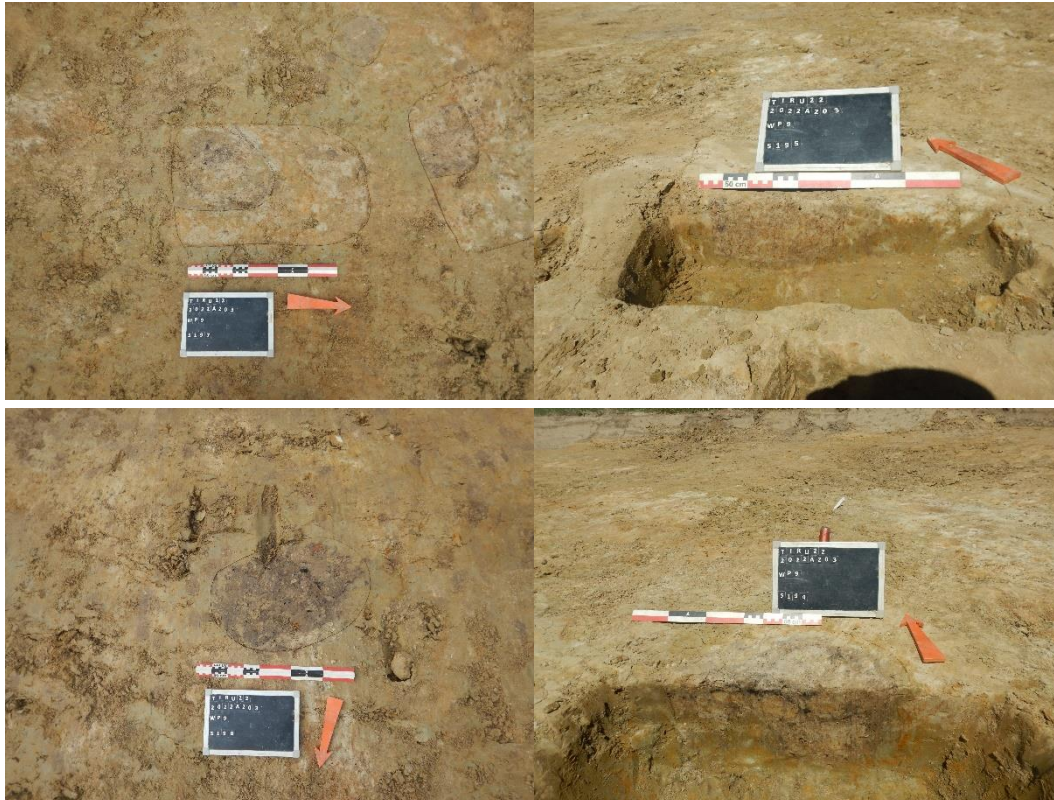
Figuur 42: Detail van de sporencluster in onderzoekszone 2 op het opgravingsplan (bijlage 26).

Een eerste mogelijke deel van een plattegrond zou een noord-west oriëntatie hebben en bestaan uit de paalsporen S213, S214, S217, S218, S219, S220, S221 en S239. De sporen tekenden zich vaag af als zeer licht bruinig beige verkleuringen, afgerond rechthoekig tot ovaal met een lengte van circa 40cm tot 60cm. Uitzondering hierbij was S221 met een diameter van 1,2m. De kleinere sporen waren tevens ondiep bewaard, circa 10 tot 20cm diep, met een vrij vlakke bodem. Het spoor S221 was echter eerder komvormig in profiel en reikte tot circa 50cm diep. De vulling van dit spoor was ook bijna witte zandleem.

Figuur 43: Fotografische opname van de coupe op paalsporen S214 (links) en S221 (rechts).

Een tweede mogelijk deel van een plattegrond bevond zich haaks op voorgaande en had een noord-zuid oriëntatie. Paalsporen die potentieel tot deze plattegrond behoren zijn S193, S194, S195, S197, S198, S200, S202, S204, S205, S206, S210, S215 en S216. De sporen waren afgerond rechthoekig en tekenden zich verder af als bijna wit beige verkleuringen. Sommige sporen vertoonden ook een donkergrijze kern: S195, S197, S200, S204, S210 en S215. Andere sporen waren eerder donker grijs bruin gekleurd: S193, S194, S198, S202, S205, S206 en S216. De diepte in coupe varieert van zeer ondiep bewaard, maximum 10cm, tot zo'n 25cm diep bewaard. De sporen vertonen in profiel een platte bodem.

Figuur 44: Fotografische opname van enkele paalsporen in vlak en in coupe; van links naar rechts: S197, S195, S198 en S194.

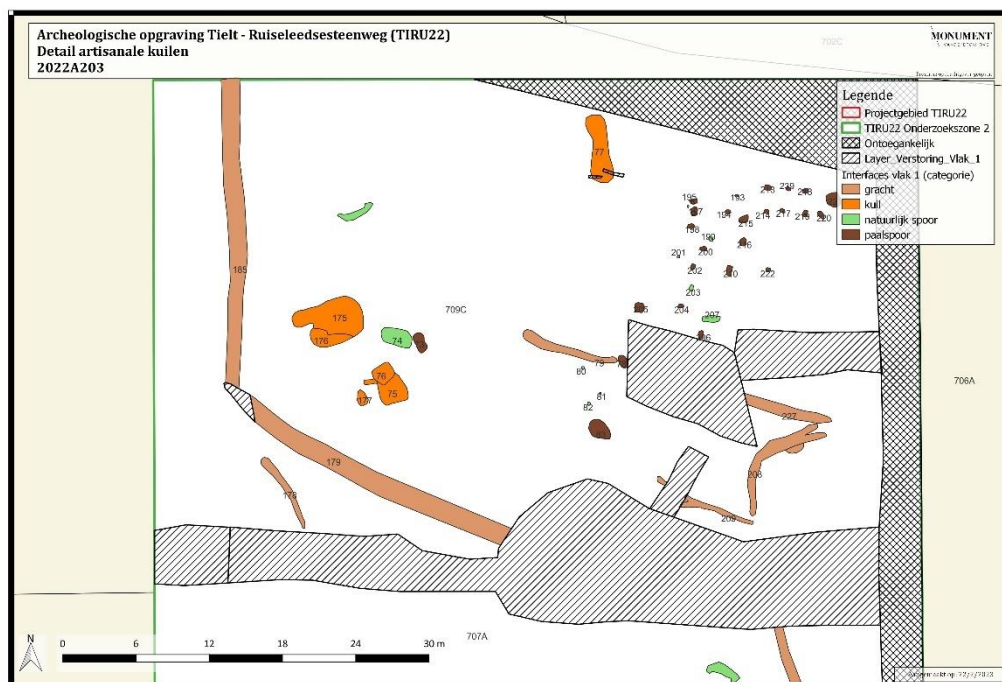
Vondsten en stalen

Uit de sporen S194, S205 en S216 werden enkele scherven handgevormd grijs aardewerk uit de volle middeleeuwen gerecupereerd. In de vulling van spoor S197 werden twee scherven gedraaid grijs aardewerk uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Deze situeren de tweede mogelijke plattegrond in de middeleeuwen. Uit de sporen van de eerste potentiële plattegrond werden geen vondsten gerecupereerd.

Van de sporen S202, S214, S216, S219 en S221 werd een bulkstaal genomen. Hiervan werden twee stalen geselecteerd voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek, met name INV147 (S219) en INV148 (S202). Beide werden gedateerd aan de hand van ¹⁴C-analyse. Voor spoornummer S219 kwam RICH-32601 terug met resultaat tussen 975 en 1035n.C. met een waarschijnlijkheid van 95,4%. Voor spoor S202 gaf RICH-32602 met een waarschijnlijkheid van 95,4% een datering tussen 990 en 1160n.C.. Beide sporen situeren zich dus in de volle middeleeuwen, wat overeenstemt met het aangetroffen aardewerk.

3.2.3.2. Kuilen

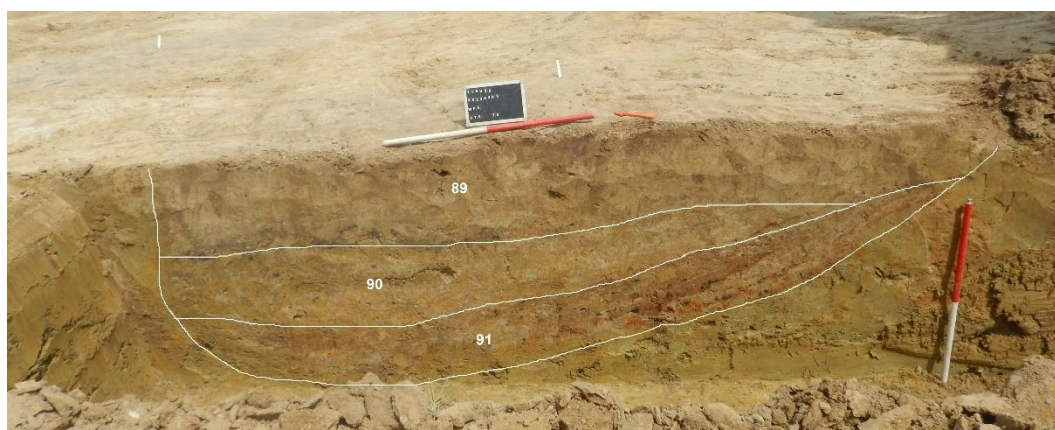
Enkele grote (artisanale) kuilen werden aangetroffen in zone 2, met name de sporen S75/S76, S77, S175/S176 en S177. Deze situeren zich in het noordoosten van zone 2 en lijken zich binnen een zone te bevinden die wordt begrensd door gracht S185/S179 (Figuur 45). De kuilen waren onregelmatig van vorm, afgerond rechthoekig tot langgerekt en vrij omvangrijk. De kuilen S175/S176 waren ongeveer 4,7m bij 3,5m en tekenden zich enerzijds af als een lichtgrijze verkleuring (S176) en anderzijds leek een donkergrijze rand een pakket moederbodem vermengd met verbrande leem af te lijnen (S175) (Figuur 49). Kuil S75 vertoonde eveneens de vlekken verbrande leem, terwijl S76 eerder donker grijsig bruin gevlekt kleurde. Samen hadden ze afmetingen rond de 3,5m bij 2m. S77 was een langgerekte kuil; wel 5,5m lang en 1,5m breed, en tekende zich eveneens als donkergrijs gevlekt af met centraal verbrande leemvlekken. In het grondvlak vertoonden de kuilen dus gelijkaardige kenmerken qua opvulling. In coupe hadden ze echter allen een verschillend profiel. Kuil S177 was ook opmerkelijk kleiner qua afmetingen, slechts zo'n 1,20m bij 0,80m. In coupe was deze kuil dan ook minder diep bewaard. In profiel reikte de kuil zo'n 20cm diep en was komvormig. Eveneens vrij ondiep bewaard was kuil S177 (Figuur 46). Deze had een komvormig profiel met twee opvullingspakketten; namelijk een donker grijsig bruin zandlemig pakket met houtskoolbrokjes en centraal een kleine lens met voornamelijk verbrande leem. Ook de kuilen S75/S76 en S175/S176 vertoonden een komvormig profiel, maar waren wel veel dieper bewaard; met name tussen 90cm en 1,20m diep. S75/S76 (Figuur 47) vertoont drie opvullingspakketten, waarvan de onderste (S91) eveneens vrij veel verbrande leem bevatte. De bovenste laag (S89) is donkerbruin met onderin een donkergrijze band en bevat houtskoolspikkels. Het middelste pakket (S90) is eerder licht wit beige en bevat geen inclusies. Ook S175/S176 (Figuur 48) heeft een pakket met verbrande leem, al bevindt het zich in deze kuil helemaal bovenin (S189). Verder heeft deze kuil ook een zeer opvallend zwart pakket dat bijna uitsluitend bestaat uit houtskool (S190).

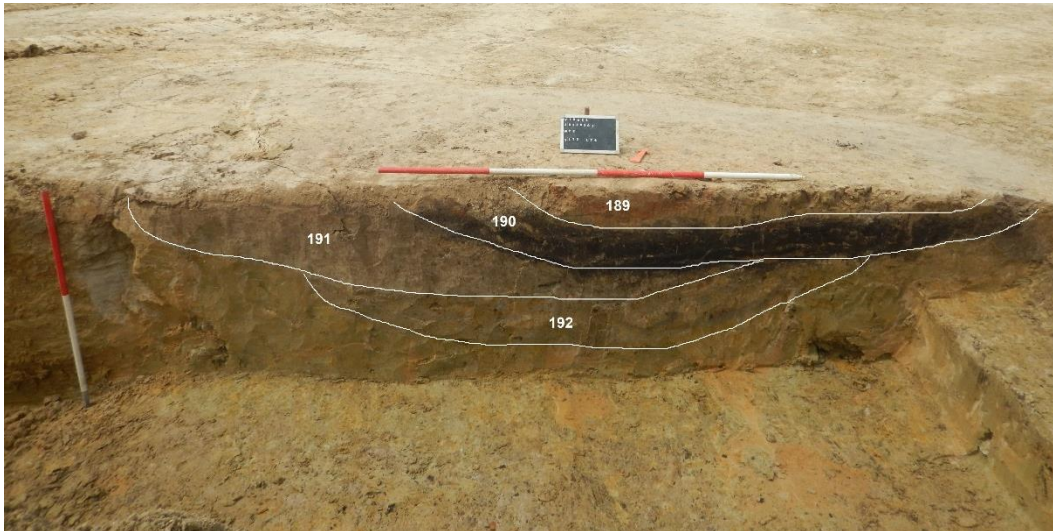
Figuur 45: Detail van de artisanale kuilen op het opgravingsplan zone 2 (bijlage 27).

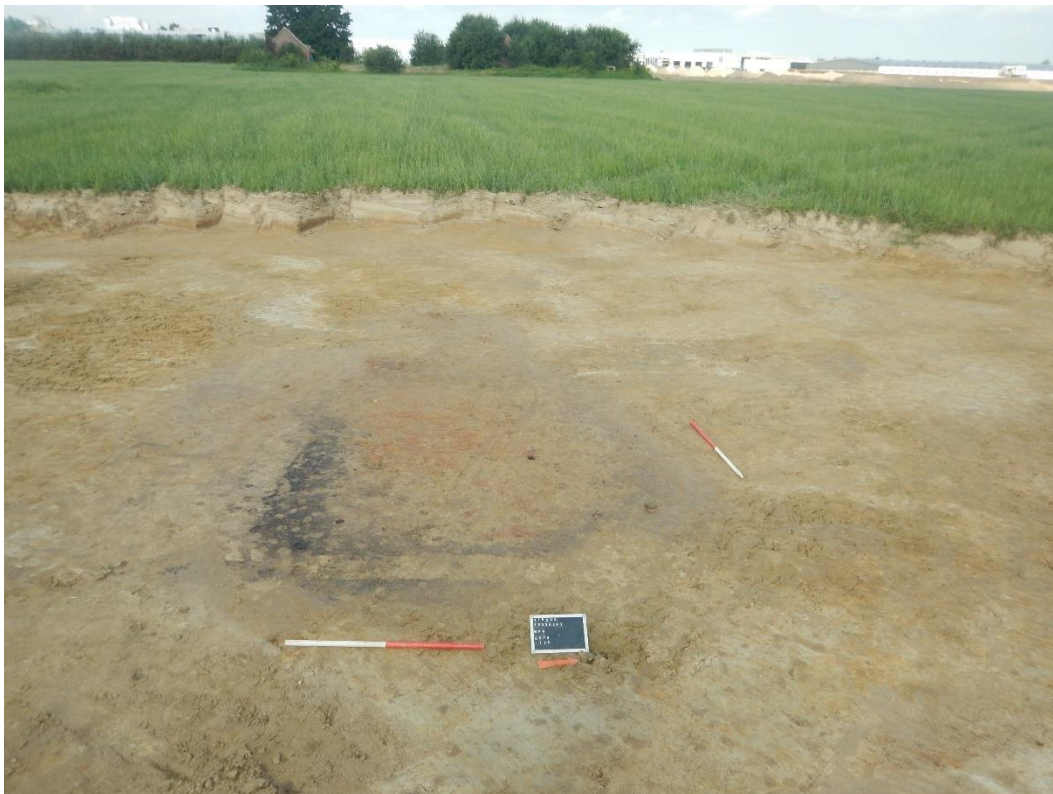
Figuur 46: Fotografische opname van de coupe op S177.

Figuur 47: Fotografische opname van de coupe op S75/S76 met aanduiding van de lagen.

Figuur 48: Fotografische opname van de coupe op S175/S176 met aanduiding van de lagen.

Figuur 49: Fotografische opname van de kuilen S175/S176 in grondvlak.

Vondsten en stalen

Uit de opvulling van kuilen S75/S76 werden drie wandscherven in gedraaid, grijs aardewerk verzameld.

Uit de opvulling van kuil S77 werden 23 wandscherven in handgevormd (7) en gedraaid (16) grijs aardewerk gerecupereerd.

De meeste vondsten zijn afkomstig uit kuil S175/S176. Uit deze opvulling zijn in totaal 101 potscherven verzameld, afkomstig uit de bovenste opvullingspakketten (S189, S190 en S191).

Het betreft verweerd, handgevormd (13) en gedraaid (88) grijs aardewerk. Volgende potvormen in grijs aardewerk konden daarbij onderscheiden worden:

- kogelpot met eenvoudige rand met afgeronde en verdikte top en dekselgeul op een uitstaande hals van het type De Groote L2A uit de late 10de tot en met eerste helft van de 13de eeuw;
- kogelpot met eenvoudige rand met afgeronde en verdikte top op strakke, langgerekte hals van het type De Groote L2B uit de 10de tot en met eerste helft van de 13de eeuw;
- kogelpot met een spits toelopende rand met een verdikte en vooraan afgeplatte top, dekselgeul en afgeschuinde binnenzijde op uitstaande hals van het type De Groote L28A uit de tweede helft van de 12de en eerste helft van de 13de eeuw;
- pan met aan de buitenzijde verbrede rand met afgeplatte bovenzijde van het type De Groote L80A uit de 12de en 13de eeuw;
- mogelijk deksel of vuurklok met een eenvoudige, rechte afgeronde rand met verdikte buitenlip van het type De Groote L91A uit de 13de eeuw.

Uit de vulling van kuil S177 werden 36 verweerde potscherven in handgevormd, grijs aardewerk verzameld, die afkomstig zijn van een kogelpot met spits toelopende rand met verdikte en vooraan afgeplatte top, dekselgeul en afgeschuinde binnenzijde op uitstaande hals van het type De Groote L28A uit de tweede helft van de 12^e en eerste helft van de 13^e eeuw¹⁹.

De kuilen werden tevens bemonsterd. Er werden bulkstalen van sporen S75 (INV21), S77 (INV8-INV9), en S175 (INV13) genomen, alsook zeefstalen van S175 (INV11-INV12). Alle stalen werden uitgezeefd en residu INV154 (S77), INV153 (S175) en INV146 (S75) werden geselecteerd voor datering via ¹⁴C-analyse. RICH-32599 (INV154) was met 95,4% waarschijnlijkheid te dateren tussen 1165 en 1265n.C.. RICH-32600 (INV153) was met een waarschijnlijkheid van 95,4% te dateren tussen 1030 en 1160n.C.. Tenslotte gaf RICH-32604 (INV146) een resultaat tussen 1150 en 1220n.C. met een waarschijnlijkheid van 74,5%. De kuilen zijn dus te dateren in de volle middeleeuwen, wat strookt met het aangetroffen vondstmateriaal.

¹⁹ DE GROOTE K. 2008

Figuur 50: Aardewerktekeningen van kogelpotten van respectievelijk type De Grootte L28A, L2A en L2B (afkomstig uit S175).

3.2.4. *Post middeleeuwen*

De sporen uit de post middeleeuwse periode zijn schaars. Enkele perceelsgreppels werden aangetroffen die samenvallen met de huidige percellering. Waarschijnlijk werden deze greppels uitgegraven in verschillende fasen vanaf de middeleeuwen tot de nieuwste tijd.

3.3. Beschrijving vondsten

Het archeologisch onderzoek aan de Ruseleedsesteenweg (Bedrijventerrein Noord) in Tielt heeft in totaal 149 vondsten en 43 monsters opgeleverd, die verzameld zijn uit sporen of als losse vondst tijdens aanleg van het vlak. Monsters betreffen 22 bulkstalen en 21 zeefstalen. Vondsten onderscheiden 1336 potscherven, 22 fragmenten in bouwkeramiek of huttenleem, 3 (fragmenten van) metalen voorwerpen en 10 fragmenten in natuursteen.

3.3.1. Natuursteen

Onder de vondsten in natuursteen zijn enkele vondsten in silex ingedeeld. Het gaat om een schrabber die als puntvondst werd ingezameld (INV1), en nog 3 niet nader bepaalde fragmenten (INV82-99-112). De overige inventarisnummers (INV80-81-96) betroffen, zo bleek na reiniging, niet bewerkte natuursteen. Enkel INV82 bleek een fragment van een wetsteen te zijn.

Figuur 51: Fotografische opname van de aangetroffen schrabber (INV 1) (links) en de wetsteen (INV 82) (rechts).

3.3.2. Metaal

De metalen voorwerpen betreffen een loden kogel (INV40) en twee ongedetermineerde fragmenten metaal.

3.3.3. Bouwmateriaal

Het ingezamelde bouwmateriaal betreft voornamelijk fragmentarische stukken tegel of dakpan in rode of grijsbruine waar.

3.3.4. Aardewerk

In totaal zijn 1336 potscherven verzameld, waarvan de helft handgevormd aardewerk betreft. Gedraaid aardewerk uit de Romeinse tijd heeft een aanzienlijk aandeel van ongeveer een derde van het ensemble. Ruim 300 potscherven dateren uit de volle middeleeuwen. Ten slotte

is het laat- en post-middeleeuws aardewerk zeer beperkt aanwezig. Op basis van de afmetingen (groter dan 1 cm²) zijn 974 potscherven geselecteerd voor verder onderzoek. De selectie lijkt procentueel weinig invloed te hebben op de onderlinge verhouding van het aardewerk per periode. Het aardewerk is onderzocht op verschillende variabelen, namelijk aantal (rand, bodem, hals, wand, oor of gruis), afmeting (1 cm², 4 cm², 9 cm², 16 cm² en groter dan 16 cm²), dikte, gewicht, secundaire verbranding, kleur, magering (soort en korrelgrootte), versiering (soort en plaats), baksel (handgevormd of gedraaid), wandafwerking, vorm, typologie en datering.

Algemeen	Rand	Bodem	Hals	Oor	Wand	Gruis	Totaal	%	Selectie	%
Handgevormd	66	22	26	0	338	214	666	50%	452	46%
Romeinse tijd	12	9	5	7	250	77	360	27%	283	29%
Volle middeleeuwen	21	0	5	0	209	71	306	23%	235	24%
Late en post-middeleeuwen	0	0	0	0	4	0	4	0%	4	1%
Totaal	99	31	36	7	801	362	1336	100%		
%	7%	2%	3%	1%	60%	27%	100%			
Selectie	99	31	36	7	801	0			974	100%
%	10%	3%	4%	1%	82%	0%			100%	

Figuur 52: Overzicht en selectie van het aardewerk per periode.

Bij de verwerking van het handgevormd aardewerk wordt de afwerking van de buitenwand geregistreerd, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen gepolijst, glad, geglad, ruw en besmeten. Vervolgens wordt een opdeling gemaakt tussen een-, twee- en driedelige potvormen.²⁰ Aardewerk met een eenledige opbouw is open en bestaat uit een rand, wand en bodem, zoals schalen en open kommen. Tweeledige potvormen hebben een meer of minder geprononceerde schouder en bestaan uit een rand, schouder, wand en bodem. Het betreft voornamelijk potten en kommen met een gesloten profiel, waarvan de randdiameter kleiner is dan de diameter van de schouder. Aardewerk met een driedelige opbouw heeft meestal een open tot licht gesloten profiel met een rand, hals, schouder, wand en bodem.

De fragmentatie van het aardewerk belemmert de vormvergelijking.²¹ Opmerkelijk is ook de verwerking, algemeen vastgesteld ongeacht de datering. Met uitzondering van voorbeelden afkomstig uit enkele Romeinse en volmiddeleeuwse kuilen, hebben de overige sporen weinig diagnostische potscherven opgeleverd, zodat niet alleen vormvergelijking bemoeilijkt wordt maar ook datering.

De kleur van het baksel is beschreven in nuances van twee kleuren, waarbij de bijkleur eerst wordt genoemd, gevolgd door de hoofdkleur, indien nodig. Ook is een onderscheid gemaakt tussen de buitenzijde, de kern en de binnenzijde van de potscherf. Deze beschrijving is evenwel onderhevig aan de eventuele graad van secundaire verbranding. De magering van

²⁰ VAN DEN BROEKE P. 2012: 37-104

²¹ VAN DEN BROEKE P. 1991: 195

het handgevormd aardewerk is enerzijds onderzocht op verschillende componenten, die gebruikt zijn voor het verschralen van de klei, en anderzijds op de gemiddelde grootte van de korrel. Ten slotte is aandacht geschonken aan de versiering van het aardewerk, waarbij er rekening is gehouden met de aard van de decoratietechniek en de plaats waar de versiering op de potvorm is aangebracht.

3.3.5. Handgevormd aardewerk

Het handgevormd aardewerk omvat 452 potscherven, waarbij uitsluitend gladde en gegladde wandafwerking vastgesteld zijn. De meerderheid is verschraald met potgruis en houtskool en ruim een derde van dit ensemble uitsluitend met potgruis. Ten slotte zijn drie potscherven onderscheiden, die gekenmerkt worden door een zandig baksel.

Handgevormd aardewerk	Gepolijst	Glad	Geglad	Ruw	Besmeten	Totaal	%
Potgruis	0	51	90	0	0	141	31%
Potgruis en houtskool	0	70	238	0	0	308	68%
Potgruis en zand	0	3	0	0	0	3	1%
Totaal	0	124	328	0	0	452	100%
%	0%	27%	73%	0%	0%	100%	

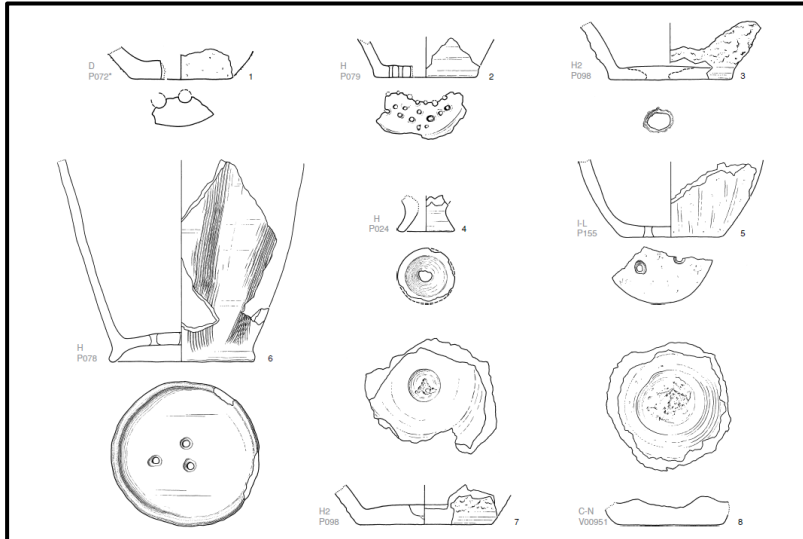
Figuur 53: Overzicht van het handgevormd aardewerk per wandafwerking en magering.

De meerderheid van de randen is (spits) afgerond maar een afgerond rechthoekige top is ook vastgesteld. De bodems worden gekenmerkt door standvlak met hoekige overgang naar de wand, met uitzondering van standvlak met hoekige overgang naar wand met markering van de bodemschijf. Dit ensemble bestaat vooral uit kookpotten maar er zijn ook borden, deksels en kommen aangetroffen:

- bord of kom met opstaande wand van het type De Clercq B9;
- bord met naar binnen gebogen rand van het type De Clercq B12 (2);
- kom met naar binnen gebogen rand van het type De Clercq B12 (2);
- kookpot met open profiel, uitstaande hals en (spits) afgeronde rand van het type De Clercq P2 (16);
- deksel met afgeronde rand van het type De Clercq D (4).

Opmerkelijk is het gebruik van bewust doorboren van potten: vier (vrijwel) volledige bodems met hoekige overgang van standvlak naar wand (8 cm, 8,5 cm, 9 cm en 11 cm diameter) zijn centraal doorboord (0,5 cm diameter) en een individu heeft minstens één wanddoorboring (0,5 cm diameter), die *post cocturam* aangebracht zijn. Doorboord aardewerk wordt slechts zelden aangetroffen maar toont een variatie in perforaties, namelijk van een enkelvoudige tot tientallen doorboringen, die *ante cocturam* of *post cocturam* aangebracht zijn. In combinatie met variatie in potvormen lijken uiteenlopende functies voorhanden. Zo worden doorboorde, open potvormen geïnterpreteerd als kaasvorm of vergiet. Daarentegen wordt geperforeerde potvorm met gesloten profiel geassocieerd met bijvoorbeeld bijenkorf, houtteerproductiepot en

plengoffervat. Ook het filteren van water door middel van mos in de doorboring lijkt een aannemelijke hypothese.²²

Figuur 54: Voorbeelden van doorboorde bodems uit de ijzertijd en de Romeinse tijd (© VAN DEN BROEKE P. 2012: 98, figuur 3.36).

Voorlopig is dergelijk aardewerk uit de ijzertijd uitsluitend in nederzettingssporen aan het licht gekomen, terwijl doorboord, Romeins aardewerk zowel in nederzettingen als in grafvelden is aangetroffen. In beide contexten wordt dit gerelateerd aan rituele handelingen, waarbij het voorwerp onbruikbaar gemaakt wordt.²³ Voorbeeld is het Romeins grafveld met *enclosures* en brandrestengraven te Damme-Stakendijke, waar doorboorde bekers gedeponeerd zijn in de grafkuilen.²⁴ In dit geval zijn de vondsten verzameld uit het houtskoolrijk opvullingspakket van een kuil (S9). Dit opvullingspakket heeft 310 potscherven en drie fragmenten bouwkeramiek opgeleverd en is door een nagezakt pakket afgedekt. Hierdoor wordt vermoed dat het gaat om een rituele depositie (verlatingsoffer), die mogelijk in verband gebracht kan worden met de opgave van nabij gelegen huisplattegrond (Hoofdgebouw 1). Vraag rest wat de betekenis is van het gebruik en de deponering van doorboorde potten in nederzettingencontext versus in funeraire context tijdens deze periode.

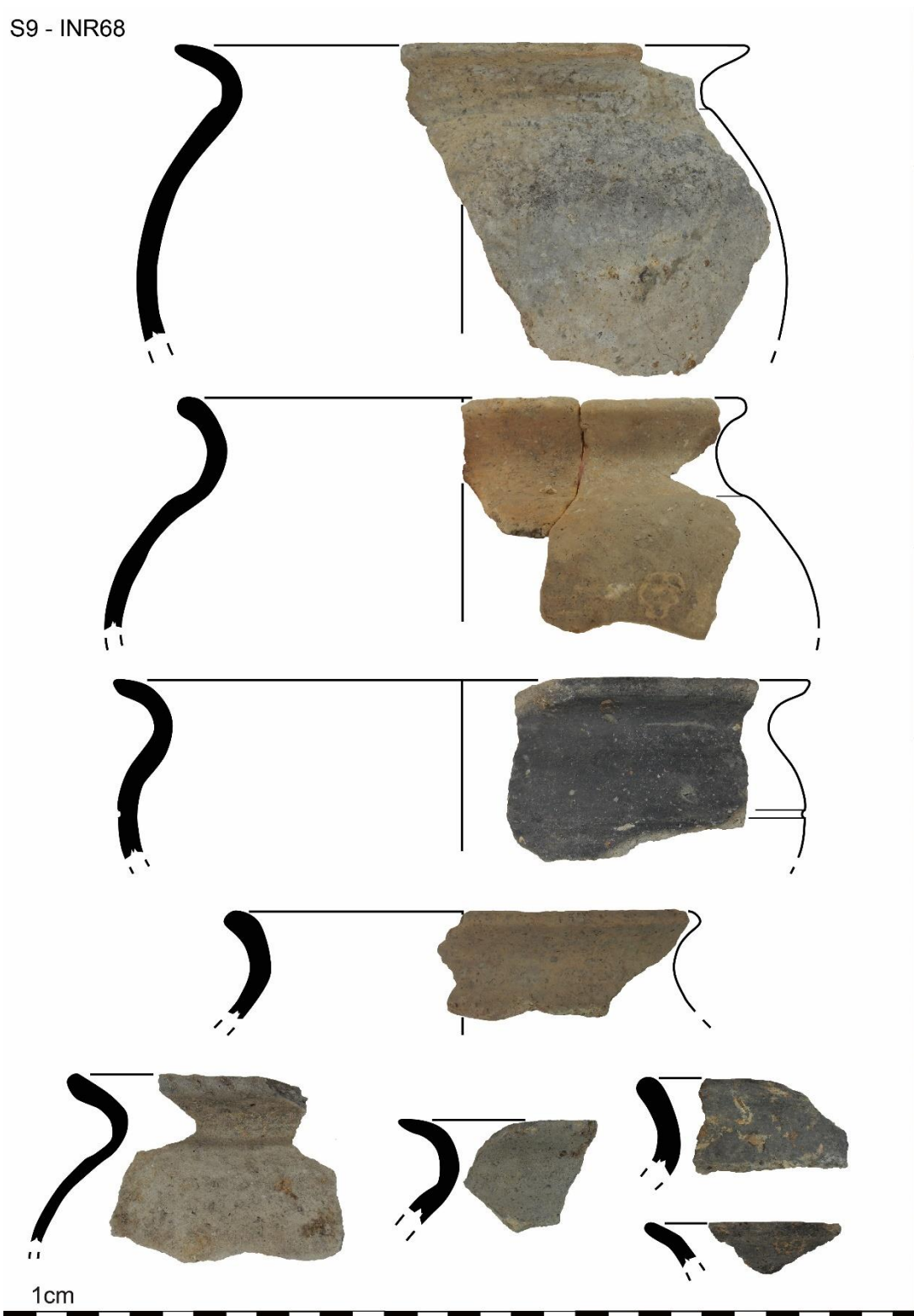
Ten slotte toont het ensemble een variatie aan versiering, dat op de rand, schouder en wand aangebracht is. Randversiering is uitsluitend vastgesteld op kookpotten van type De Clercq P2, waarbij vingertopindrukken (5) en schuine kerven (6) onderscheiden zijn. Decoratie van de schouder omvat een groeflijn (2) en een rij van schuine kerven (21). Een wandscherf is versierd met een netvormig patroon van gladdingslijnen tussen twee parallelle groeflijnen en acht wandfragmenten met twee parallelle, curvilineaire groeflijnen. In totaal draagt 12% van de wandscherven borstelstrepen. Op basis van potvormen, wandafwerking, verschalings-

²² VAN DEN BROEKE P. 2012: 97-99

²³ VAN DEN BROEKE P. 2012: 97-99; HUYGHE J. 2021

²⁴ HUYGHE J. 2021

componenten en versiering kan dit ensemble in de (late ijzertijd en) Romeinse tijd gedateerd worden.

Figuur 55: Aardewerktekeningen kookpotten type P2 De Clercq handgevormd geglad aardewerk uit S9 (INR 68).

3.3.6. Aardewerk uit de Romeinse tijd

Handgevormd²⁵ en gedraaid aardewerk uit de Romeinse tijd omvat 283 potscherven, waarvan de ruime meerderheid Low Lands Ware (74%) betreft. Noord-Gallisch aardewerk, Noord-Menapische, reducerende waar, *dolia* en zoutcontainers hebben een beperkt aandeel van een tiental fragmenten. De overige aardewerkgroepen, namelijk *terra sigillata*, *terra nigra*, geverfd aardewerk, Pompejaans rood aardewerk en Noord-Franse waar worden slechts door enkele potscherven vertegenwoordigd.

Romeinse tijd	Rand	Bodem	Hals	Oor	Wand	Totaal	%
Terra sigillata	0	0	0	0	2	2	1%
Terra nigra	0	0	0	0	4	4	1%
Geverfd	0	0	0	0	2	2	1%
Pompejaans rood	2	0	0	0	0	2	1%
Low Lands Ware	7	3	4	7	189	210	74%
Noord-Frans	0	3	0	0	1	4	1%
Noord-Gallisch	2	1	0	0	10	13	4%
Noord-Menapisch	0	1	1	0	11	13	5%
Dolium	1	0	0	0	18	19	7%
Zoutcontainer	0	1	0	0	13	14	5%
Totaal	12	9	5	7	250	283	100%
%	4%	3%	2%	3%	88%	100%	

Tabel 2: Overzicht van het aardewerk uit de Romeinse tijd per bakselgroep.

²⁵ In dit hoofdstuk zijn uitsluitend potscherven van *dolia* en zoutcontainers opgenomen; handgevormd aardewerk uit de Romeinse tijd buiten deze bakselgroepen wordt beschreven in hoofdstuk 7.1.1.

Figuur 56: Aardewerktekeningen kookpotten in Low Lands Ware (INV 43) en tweeledige kommen in geglad handgevormd aardewerk (INV 44).

Terra sigillata

Er zijn twee gefragmenteerde en verweerde wandscherven in *terra sigillata* aangetroffen, die afkomstig zijn uit de opvulling van de kuilen S32 en S21.

Terra nigra

Het aandeel van *terra nigra* betreft vier wandfragmenten, die op basis van het baksel tot de Noordelijke groep behoren. De potscherven zijn afkomstig uit de opvulling van een kuil (S9), gelegen nabij Hoofdgebouw 1.

Geverfd aardewerk

Geverfd aardewerk omvat twee wandscherven in witbakkend aardewerk afkomstig uit regio van Keulen, die verzameld zijn uit de opvulling van twee kuilen (S9 en S10).

Pompejaans rood aardewerk

In totaal zijn twee verweerde randfragmenten in Pompejaans rood aardewerk aangetroffen, die tot een bord behoren.

Low Lands Ware

De meerderheid, namelijk 210 potscherven, betreft Low Lands Ware, waarbij onderscheid gemaakt is tussen een grijs baksel (17), oranje baksel (45) en oranje baksel met grijze kern (148). Twee voorraadpotten (in grijs baksel en in oranje baksel met grijze kern) van het type Holwerda 140-142 met zware, afgeronde en naar buiten gebogen rand (respectievelijk 36 cm

en 30 cm diameter) zijn daarbij vastgesteld, afkomstig uit de opvulling van een kuil (S9) nabij Hoofdgebouw 1. De meerderheid van de wandfragmenten in oranje baksel met grijze kern is versierd met reliëfribbels.

Noord-Gallisch aardewerk

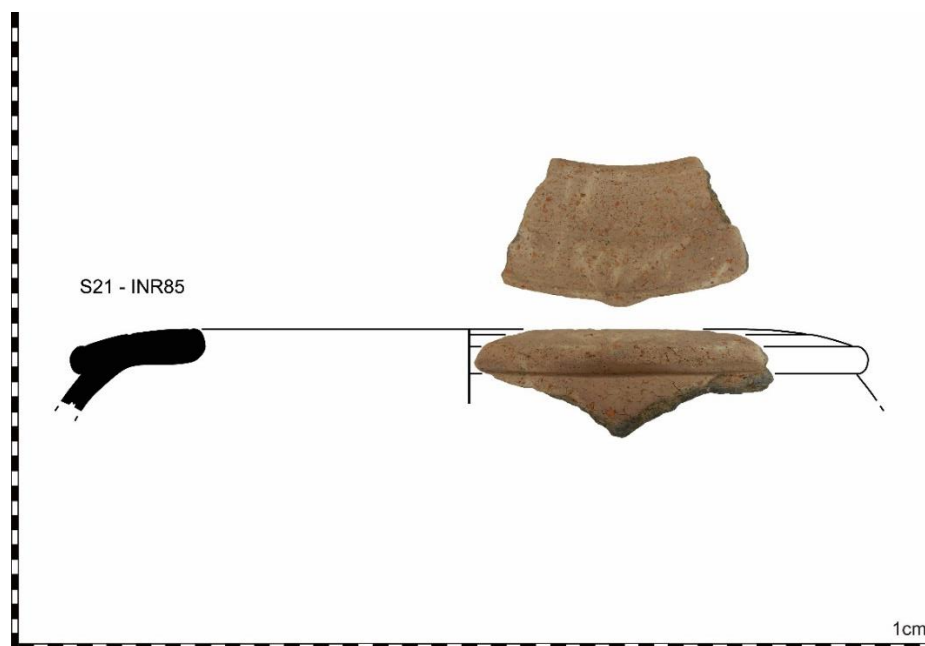
In totaal zijn dertien potscherven gedetermineerd als Noord-Gallische waar, waarbij een kruik met ringvormige lip (zeepwaar) van het type Vanvinckenroye 1991.410 uit de eerste helft van de 2de eeuw onderscheiden is.

Noord-Menapische waar

Het aandeel van Noord-Menapische, reducerende waar betreft dertien potscherven, waarvan een bodemfragment en drie wandscherven in *terra nigra*-achtige waar.

Dolium

In totaal zijn negentien potscherven van *dolia* verzameld, waarbij een variatie aan inclusies is opgemerkt: wit (4), wit en rood (13) en rood (2). Daarbij is een *dolium* met rode inclusies en naar binnen gebogen, platte rand (44 cm diameter) van het type Stuart 147 onderscheiden. De meerderheid van dit ensemble is verzameld uit de opvulling van een kuil (S21), gelegen in de noordelijke palencluster.

Figuur 57: Aardewerktekening van een dolium (INV 85) afkomstig uit S21.

Zoutcontainer

Veertien potscherven zijn afkomstig van één of meerdere zoutcontainers, aangetroffen in de opvulling van een kuil (S9) nabij Hoofdgebouw 1.

3.3.7. Aardewerk uit de volle middeleeuwen

Het volmiddeleeuws aardewerk telt 235 potscherven. Het gaat uitsluitend om handgevormd (39%) en gedraaid (61%), grijs aardewerk. In het aandeel van handgevormd, grijs aardewerk worden een kogelpot met haaks naar buiten geknikte rand met afgeronde top van het type De Groote L1D en een kogelpot met een spits toelopende rand met verdikte en vooraan afgeplatte top, dekselgeul en afgeschuinde binnenzijde op uitstaande hals van het type De Groote L28A uit de tweede helft van de 12de en eerste helft van de 13de eeuw onderscheiden.

Volle middeleeuwen	Rand	Bodem	Hals	Oor	Wand	Totaal	%
Handgevormd grijs	3	0	2	0	86	91	39%
Gedraaid grijs	18	0	3	0	123	144	61%
Totaal	21	0	5	0	209	235	100%
%	9%	0%	2%	0%	89%	100%	

Tabel 3: Overzicht van het aardewerk uit de volle middeleeuwen per bakselgroep.

Gedraaid, grijs aardewerk omvat slechts enkele potvormen maar een variatie in uitvoering:

- kogelpot met eenvoudige rand met afgeronde en verdikte top en dekselgeul op een uitstaande hals van het type De Groote L2A uit de late 10de tot en met eerste helft van de 13de eeuw (Figuur 59);
- kogelpot met eenvoudige rand met afgeronde en verdikte top op strakke, langgerekte hals van het type De Groote L2B uit de 10de tot en met eerste helft van de 13de eeuw;
- kogelpot met weinig geprofileerde, hoge sikkelerand van het type De Groote L26E uit de tweede helft van de 12de en vroege 13de eeuw;
- kogelpot met een spits toelopende rand met verdikte en vooraan afgeplatte top, dekselgeul en afgeschuinde binnenzijde op uitstaande hals van het type De Groote L28A uit de tweede helft van de 12de en eerste helft van de 13de eeuw (Figuur 58);
- pan met aan de buitenzijde verbrede rand met afgeplatte bovenzijde van het type De Groote L80A uit de 12de en 13de eeuw;
- pan met naar buiten geknikte, blokvormige rand van het type De Groote L83B en met vingertopindrukken op de rand uit de 12de en vroege 13de eeuw;
- mogelijk deksel of vuurklok met een eenvoudige, rechte afgeronde rand met verdikte buitenlip van het type De Groote L91A uit de 13de eeuw.

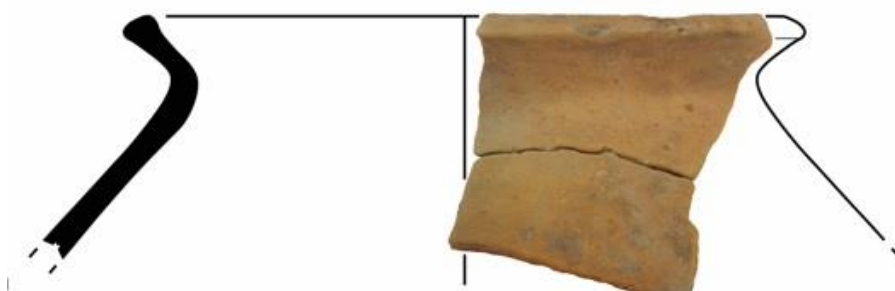
De meerderheid van deze vondsten is afkomstig uit sporen aangetroffen in zone 2. Op basis van baksel en vormtypologie kan een datering in de 12de en de eerste helft van de 13de eeuw vooropgesteld worden.

S186 - INR61

Figuur 58: Aardewerktekening kogelpot type De Groote L28A in grijs gedraaid aardewerk (INV 61).

S190 - INR31

Figuur 59: Aardewerktekening kogelpot type De Groote L2A (INV 31).

3.3.8. Aardewerk uit de late en post-middeleeuwen

In totaal zijn vier wandscherven in geglaazuurd, rood aardewerk aangetroffen in de opvulling van greppels (S58 en S185) of als losse vondst tijdens de aanleg van het vlak.

3.4. Natuurwetenschappelijk onderzoek

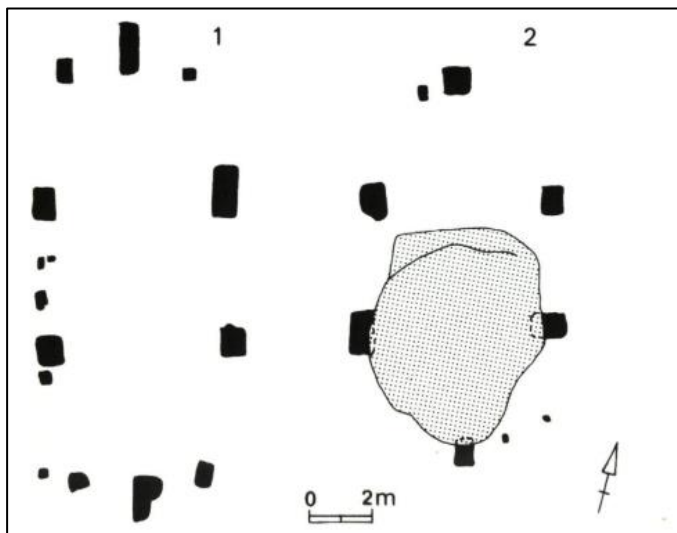
Tijdens het archeologisch onderzoek werden verschillende monsters ingezameld. Het gaat om bulkstalen (met het oog op ^{14}C -analyse) en houtskool- en zeefmonsters (^{14}C -analyse en/of vondstrecuperatie). De verschillende monsters konden aangewend worden voor het dateren van structuren. In onderstaande tabel worden de ingezamelde monsters opgelijst en beschreven. In functie van de onderzoeksvragen werden de stalen met groene markering weerhouden voor verdere analyse.

INR	Spoor	Laag	Beschrijving	Type onderzoek	Resultaat
2	24	40	Bulkstaal	/	/
4	21	52	Zeefstaal 1mm	Uitzeven	INR 141
5	131	147	Bulkstaal	Uitzeven	INR 160-161
6	128	149	Bulkstaal	Uitzeven	INR 158-159
7	133	153	Bulkstaal	Uitzeven	INR 162-163-164
8	77	155	Bulkstaal	Uitzeven	INR 167-168
9	77	154	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 154-166 RICH-32599: 841+- 22BP
11	175	189	Zeefstaal 1mm	Uitzeven	INR 142
12	175	190	Zeefstaal 1mm	Uitzeven	INR 143-144-145
13	175	190	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 153-165 RICH-32600: 951+- 22BP
14	219	242	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 147 RICH-32601: 1039+- 22BP
15	214	245	Bulkstaal	Uitzeven	INR 170
16	221	248	Bulkstaal	Uitzeven	INR 157
17	216	216	Bulkstaal	Uitzeven	INR 169
18	202	226	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 148 RICH-32602: 982+- 22BP
19	21	51	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 149-150 RICH-32603: 1882+- 22BP
20	32	49	Bulkstaal	Uitzeven	INR 155-156
21	75	91	Bulkstaal	Uitzeven ^{14}C -analyse	INR 146 RICH-32604: 889+- 22BP
22	135	148	Bulkstaal	/	/
23	9	63	Houtskoolstaal	^{14}C -analyse	RICH-32605: 1841+- 23BP
24	128	149	Houtskoolstaal	/	/
25	131	147	Houtskoolstaal	^{14}C -analyse	GEEN RESULTAAT
26	97		Houtskoolstaal	/	/
27	93		Houtskoolstaal	/	/

4. INTERPRETATIE EN DATERING

4.1. Romeinse periode

De oudste sporen gaan terug tot de Romeinse periode. Uit de midden-Romeinse periode werd één gebouwplattegrond geregistreerd. Het gaat om een plattegrond van het type De Clercq IIC (hoofdgebouw 2). Het betreft eenschepige gebouwen; met een kenmerkende kruisgewijze palenzetting, waarvan de diepste paalsporen nog werden aangetroffen die in verband te brengen zijn met de nokbalken: één in elke korte zijde en twee paar zware palen op de langszijden. De gebouwen waren voorzien van een zadeldak, de lengte – breedte verhouding is 2 – 1. Het is het dominante bouwtype tijdens de Flavische tijd en de tweede eeuw n.C.. Gelijkaardige eenschepige gebouwen van het type IIC werden aangetroffen te Brugge - Refuge²⁶, Sint-Denijs-Westrem – The Loop²⁷ en Aalter – Lostraat²⁸.

Figuur 60: Plattegronden van twee hoofdgebouwen te Brugge – Refuge (© IAP en SAD).

²⁶ HOLLEVOET Y. & HILLEWAERT B. 1997-1998

²⁷ HOORNE J. 2010

²⁸ VAN CAMPENHOUT K. & VAN DER VELDE H.M. 2015

Figuur 61: Plattegrond van huis 5 aangetroffen te Aalter-Lostraat (© VEC).

De meeste Romeinse inheemse boerderijen hebben echter een enclosure, die hier te Tielt niet werd aangetroffen. Voorbeelden van sites met een enclosure werden aangetroffen te Aalter-Langevoorde²⁹ en Brugge-Refuge³⁰. Er zijn ook aanduidingen voor het feit dat er mogelijk boerderijen bestonden zonder dergelijke begrenzing. Voornamelijk in Sint-Denijs-Westrem – Vliegenveld³¹ en The Loop³². Randstructuren zoals bijgebouwen en waterputten werden niet aangetroffen, al blijkt uit voorgaande voorbeelden dat deze wel aanwezig waren binnen een nederzetting. De gebouwen te Tielt vertonen geen herstellingen of herbouw en wijzen dus op enige mobiliteit van de boerderijen.

Naast de gebouwplattegronden werden enkele afvalkuilen aangetroffen in de directe nabijheid van het hoofdgebouw. Voornamelijk uit kuil S9 werden enkele opmerkelijke potscherven aangetroffen, namelijk met een doorboring. De kuil heeft in zijn opvullingspakket 310 potscherven opgeleverd en is door een nagezakt pakket afgedekt waardoor vermoed wordt dat het om een rituele depositie; verlatingsoffer, gaat dat mogelijks verband houdt met de opgave van de nabijgelegen huisplattegrond 1.

²⁹ DE CLERCQ W. & MORTIER S. 2002

³⁰ HOLLEVOET Y. & HILLEWAERT B. 1997-1998

³¹ VERMEULEN F. 1993

³² HOORNE J. 2010

4.2. Volle Middeleeuwen

Uit de volle middeleeuwen werden enkele vrij omvangrijke kuilen aangetroffen en een sporencluster. In deze sporencluster konden mogelijks twee onvolledige gebouwplattegronden herkend worden. Al is het moeilijk om dit met enige zekerheid aan te tonen gezien de begrenzing van het onderzoeksgebied en de recente verstoring die zich ter hoogte van deze sporencluster bevindt. In de directe nabijheid van deze sporencluster werden wel enkele vrij omvangrijke kuilen aangetroffen. In coupe vertoonden deze kuilen een zekere gelaagdheid in hun opvulling. Bij alle kuilen kon in de vulling een vrij grote hoeveelheid verbrande leem en houtskool herkend worden waardoor het mogelijks gaat om artisanaal afval. Gelijkaardige kuilen werden aangetroffen te Kruishoutem – Containerpark³³. Bijvoorbeeld kuil I-A-310 was bijna 3m lang bij 2m breed en circa 1m20 diep. De vulling is eveneens gelaagd en een afwisseling tussen lichtgrijze pakketten en houtskoolrijke lagen vermengd met verbrande leembrokjes. Uit de kuil werd een fragment van een kogelpot met drie rijen radstempels gerecupereerd. Algemeen werden de kuilen in de late 10e en 11e eeuw gesitueerd. Deze datering ligt iets vroeger dan de resultaten van de ¹⁴C-analyses die uitgevoerd werden op de kuilen aangetroffen te Tielt (ca. 12e-13e eeuw).

Figuur 62: Coupe op kuil I-A-310 te Kruishoutem (© Solva).

³³ VANHOLME N., Taelman E., Chérrette B. 2015

5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de eerder uitgevoerde prospectie door middel van proefsleuven werden verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen opgesteld³⁴. Hieronder worden de onderzoeksvragen hernomen en zo volledig mogelijk beantwoord:

A	Archeologische sporen, structuren en vondstmateriaal
A1	Wat is de aard en de omvang van de aangetroffen Romeinse nederzettingsstructuren? Is een begrenzing van de nederzetting vast te stellen?
	De sporen die tot de Romeinse periode behoren werden aangetroffen in onderzoekszone 1, in het noordwesten van het projectgebied. Een noordelijke palencluster kan zeker in de Midden-Romeinse periode gesitueerd worden aan de hand van het aangetroffen vondstmateriaal. Meer naar het zuiden toe in zone 1 werd een hoofdgebouw type IIC ³⁵ aangetroffen. In diens nabijheid werden twee afvalkuilen geregistreerd, die waarschijnlijk verband hielden met deze structuur. Er werden verder geen bijgebouwen of andere randstructuren aangetroffen. De begrenzing van de nederzetting kan enkel bestaan uit gracht S56 en/of S58 aan zuidelijke zijde. Echter konden deze grachten niet gedateerd worden en kan dit dus niet met zekerheid gesteld worden.
A2	Is er een relatie vast te stellen tussen de Romeinse nederzetting en de houtskoolmeilers? Indien niet, betreft het een middeleeuwse exploitatie? Kan deze afgebakend worden in tijd en ruimte?
	De voornoemde houtskoolmeilers aangetroffen in onderzoekszone 2 betreffen eigenlijk (artisanale) kuilen. Deze werden aan de hand van het vondstmateriaal en via ¹⁴ C-analyse gesitueerd in de volle middeleeuwen. De afbakening van de artisanale zone kan mogelijks gevonden worden in de gracht S179/S185 die net ten westen en ten zuiden van deze kuilen loopt. De aangetroffen sporencluster in het noordoosten van zone 2 is eveneens te situeren in de volle middeleeuwen.
A3	Is een afbakening mogelijk in verband met artisanale activiteiten uit de middeleeuwen?
	Deze kan mogelijks gevonden worden in de gracht S179/S185 al is deze niet met zekerheid in dezelfde periode te dateren wegens gebrek aan vondstmateriaal. Bovendien kunnen er zich nog sporen bevinden ten noorden van onderzoekszone 2, buiten het projectgebied.
A4	Wat was de aard van de materiële cultuur in de nederzetting?
	Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit potscherven waarvan het grootste aandeel handgevormd is. Het aardewerk betreft dus eerder lokaal materiaal (low lands ware 74%) en zeer weinig import. Uit de afvalkuil S9, nabij hoofdgebouw 1, werden een aantal doorboorde scherven aangetroffen. Uit het pakket werden in

³⁴ CLAEYS S., DE SMAELE B. & JANSSENS D. 2021

³⁵ DE CLERCQ W. 2009

	totaal 310 scherven gerecupereerd, wat doet vermoeden dat het gaat om een rituele depositie, verlatingsoffer, dat gelinkt kan worden aan hoofdgebouw 1. Voor de middeleeuwen is het aandeel handgevormd grijs aardewerk kleiner dan het aandeel gedraaid grijs aardewerk.
A5	Wat is de relatieve en absolute datering van de nederzetting?
	Er is een opdeling te maken tussen de structuren aangetroffen op onderzoekszone 1 die te situeren zijn in de Romeinse periode en de sporen op onderzoekszone 2 die in de volle middeleeuwen te situeren zijn. Op basis van het vondstmateriaal worden de sporen in de noordoostelijke hoek van onderzoekszone 2 gedateerd tussen 12^e en de eerste helft van de 13^e eeuw. De artisanale kuilen die gedateerd werden via ¹⁴C-analyse hadden als resultaat een datering tussen 1030 en 1265n.C.. Het vondstmateriaal, voornamelijk aangetroffen in de afvalkuilen in de directe nabijheid van gebouwplattegrond, situeert de structuren op onderzoekszone 1 in de Romeinse periode. Een enkele scherf is nauwer te dateren in de eerste helft van de 2^e eeuw. Op basis van de radiokoolstofdateringen situeren de sporen zich tussen 77 en 230n.C..
A6	Welke concrete aanwijzingen zijn er binnen het onderzoeksgebied voor sites uit andere periodes, die zich mogelijk buiten het onderzoeksgebied bevinden?
	De gracht S208 loopt in de oostelijke helft van onderzoekszone 2 en lijkt mogelijks iets af te bakenen dat zich buiten het huidige projectgebied situeert. De gracht zelf kon niet gedateerd worden wegens het gebrek aan vondstmateriaal.
B	(Paleo)landschappelijke gesteldheid en bestaanseconomie
B1	Hoe kan de nederzetting geplaatst worden binnen het gekende historische kader van Europese geopolitiek?
	Niet van toepassing.
B2	Wat is de relatie tussen de nederzetting en de ontbossing?
	De precieze functie van de artisanale kuilen is niet gekend. Het is echter niet uit te sluiten dat deze te maken hadden met de ontbossing. De kuilen vertonen immers wel lagen met verbrande leem en houtskool die mogelijks duiden op verbranding.
B3	Wat is de relatie tussen de nederzetting en het omliggende landschap?
	In de Romeinse periode was het projectgebied bewoond, zo getuigt de gebouwplattegrond uit deze periode en de afvalkuilen. Echter treffen we geen randfenomenen zoals bijgebouwen en/of waterputten aan. Mogelijks was de bewoning vrij opportunistisch. Tijdens de Middeleeuwen werd het landschap naar alle waarschijnlijkheid gebruikt voor artisanale activiteiten (de kuilen). Mogelijks was er ook nog bewoning in deze periode, in het noordoosten van onderzoekszone 2.
B4	Hoe was het omliggende landschap opgebouwd en welke fauna en flora kwamen er in voor? Was het landschap gecultiveerd of net niet?

	Een landschapsreconstructie op basis van natuurwetenschappelijk onderzoek is hier niet mogelijk aangezien geen enkele structuur werd aangetroffen die reikte tot onder de grondwatertafel. We kunnen er echter wel van uitgaan dat het landschap sterk begroeid was getuigen de vele boomvallen die aangetroffen werden in het archeologisch vlak.
--	--

6. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

De overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt conform de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Aangezien er binnen de ruime regio rond het onderzoeksgebied op heden geen erkend onroerenderfgoeddepot beschikbaar is, zal het archeologisch ensemble in samenspraak met de grondeigenaar voorlopig bewaard worden bij de uitvoerder Monument Vandekerckhove NV, Oostrozebekestraat 54; 8870 Ingelmunster. Indien later een onroerenderfgoeddepot beschikbaar is voor de regio op en rond het grondgebied van Tielt zal bekeken worden om dit ensemble alsnog te deponeren binnen het erkend onroerenderfgoeddepot.

7. SAMENVATTING

In het kader van de geplande omgevingsvergunning in functie van stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van het Bedrijventerrein Noord te Tielt aan de Ruiseleedsesteenweg (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 7 juni 2022 tot 11 juli 2022 een archeologische opgraving uit. Het plangebied situeert zich ten noordoosten van de dorpskern van Tielt en was in gebruik als weiland en akkerland.

Binnen het onderzoeksgebied werd een A-C profiel vastgesteld. De C-horizont bestond uit een groenige klei. Lokaal werd nog een beige zandlemige C1-horizont waargenomen, gevolgd door de kleiige C2-horizont.

Op het archeologisch niveau werden sporen aangetroffen uit de Romeinse periode en de Middeleeuwen. Eén kruisvormig hoofdgebouw en drie afvalkuilen uit de Romeinse periode werden onderzocht. Voornamelijk de afvalkuilen leverden een grote hoeveelheid vondstmateriaal op dat de sporen kon dateren in de Midden-Romeinse periode.

Voor de Middeleeuwen werd een sporencluster waar vermoedelijk twee onvolledige gebouwplattegronden in schuilgaan aangetroffen. Daarenboven werden enkele vrij omvangrijke kuilen gevonden die in hun opvulling vrij veel houtskool en verbrande leem bevatten. Hierdoor worden ze als artisanale kuilen geïnterpreteerd.

8. BIBLIOGRAFIE

8.1. Literatuur

- BRULET R., VILVORDER F. & DELAGE R. 2010. La céramique romaine en Gaule du Nord. Dictionnaire des céramiques. La vaisselle à large diffusion. Turnhout.
- CLAEYS S., DE SMAELE B. & JANSSENS D. 2021. Nota Tielt Ruisseleedsesteenweg, programma van maatregelen. ADEDE bvba, Gent.
- CREUTZ M., DE SMET C., KRUG C. & VAN SPEYBROEK T. 2021. Archeologienota Tielt Wingensesteenweg, verslag van resultaten. BAAC Vlaanderen bvba, Evergem.
- DE CLERCQ W. 2009. Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia-Belgica, ca. 100v.C. – 400n.C.). Onuitgegeven doctoraatsverhandeling Universiteit Gent.
- DE CLERCQ W., MORTIER S. 2002. Aalter. Industriezone Langevoorde. Grootschalige noodarcheologie. Onderzoek van een meerperiodenvindplaats. In: Monumentenzorg & Cultuurpatrimonium Jaarverslag 2000 van de provincie Oost-Vlaanderen 2001: 197-202.
- DE GROOTE K. 2008. Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late Middeleeuwen (10^e-16^e eeuw) (Relicta Monografieën 1). Brussel.
- DEMOEN D., VAN HOECKE H. & VAN SPEYBROEK T. 2019. Archeologienota Tielt Ruisseleedsesteenweg, verslag van resultaten. BAAC Vlaanderen bvba, Evergem.
- DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021. Nota Tielt Ruisseleedsesteenweg, verslag van resultaten. ADEDE bvba, Gent.
- DEVALCKENEER L. 2020. Archeologienota Ruisselede Kanegemstraat, verslag van resultaten. Monument Vandekerckhove nv, Ingelmunster.
- HOLLEVOET Y., HILLEWAERT B. 1997-1998. Het archeologisch onderzoek achter de voormalige vrouwengevangenis Refuge te Sint-Andries/Brugge (prov. West-Vlaanderen). Nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. In: Archeologie in Vlaanderen VI: 191-207.

-
- HOORNE J. 2010. Sint-Denijs-Westrem – Flanders Expo Infrastructuur: Zone 1 wegkoffer, zone 3 wegkoffer bis, zone 5 brug noord. Archeologisch onderzoek van 10 mei tot 25 november 2010 (Stad Gent, provincie Oost-Vlaanderen).
 - HUYGHE J., DECONYNCK J., LALOO P., LAMBRECHT G. & DE CLERCQ W. 2021. Het culturele vondstmateriaal van het Romeins grafveld te Damme-Stakendijke: lokale tradities onder de loep (prov. West-Vlaanderen). Signa 10: 35-48.
 - VAN CAMPENHOUT K. & VAN DER VELDE H.M. 2015. Wonen op historische grond. Archeologisch onderzoek naar nederzettingsresten uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen aan de Lostraat te Aalter. Vlaams Erfgoed Centrum bvba.
 - VAN DEN BROEKE P.W. 1991. Nederzittingsaardewerk uit de late bronstijd in Zuid-Nederland. In FOKKENS H. & ROYMANS N. (eds.). Nederzettingen uit de bronstijd en de vroege ijzertijd in de Lage Landen (Nederlandse Archeologische Rapporten 13). Amersfoort: 193-211.
 - VAN DEN BROEKE P.W. 2012. Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst. Leiden.
 - VANHOLME N., Taelman E., Cherrete B. 2015. Archeologisch onderzoek Kruishoutem – Containerpark. Solva Archeologie Rapport 40.
 - VANVINCKENROYE W. 1991. Gallo-Romeins aardewerk van Tongeren (Publicaties van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum 44). Tongeren.
 - VERMEULEN F. 1993. De Gallo-Romeinse nederzetting te Sint-Denijs-Westrem (gem. Gent, prov. Oost-Vlaanderen). In: Bourgeois J. (Ed.). Archeologisch Jaarboek Gent, 1992: 187-303.

8.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onrorenderfgoed.be/>

9. LIJSTEN

9.1. Figurenlijst

Figuur 1: De ruime omgeving van het plangebied op het GRB (bijlage 17).....	6
Figuur 2: De directe omgeving van het plangebied op het GRB (bijlage 2).	6
Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto (bijlage 3).....	7
Figuur 4: Het terrein voorafgaand aan de opgraving, gezien vanaf de Ruisseleedsesteenweg (bron: google streetview).	10
Figuur 5: Zicht op de opgegraven werkput 3 met in de achtergrond de afsluiting van het aanpalend perceel.	10
Figuur 6: Situering van de onderzoekszones op het GRB (bijlage 4).	11
Figuur 7: Situering van de werkputten binnen zone 1 geprojecteerd op het GRB (bijlage 13).....	12
Figuur 8: Situering van de werkputten binnen zone 2 geprojecteerd op het GRB (bijlage 14).....	12
Figuur 9: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.....	14
Figuur 10: Het projectgebied gesitueerd op de topografische kaart (bijlage 1).....	15
Figuur 11: Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (bijlage 18).	17
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart (bijlage 19).	17
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de bodemkundige kaart (bijlage 20).	18
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx (bijlage 5).	20
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de Ferrariskaart (bijlage 6).	20
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (bijlage 7).	21
Figuur 17: Situering van het projectgebied op de Popp-kaart (bijlage 8).	22
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de luchtfoto uit 1971 (bijlage 9).	22
Figuur 19: Plan met de resultaten van het proefsleuvenonderzoeken, detail cluster inheems-Romeinse sporen (DE SMAELE B., JANSSENS D., PIETERS H. & DE CUYPER J. 2021 p.76).....	24
Figuur 20: Zicht op de archeologische opgraving in het noorden van werkput 6.	25
Figuur 21: Hoogtes binnen onderzoekszone 1 geprojecteerd op het GRB (bijlage 10).	26
Figuur 22: Hoogtes binnen onderzoeksgebied 2 geprojecteerd op het GRB (bijlage 11).	27
Figuur 23: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel 6.	28
Figuur 24: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel 7.	28
Figuur 25: Opgravingsplan onderzoekszone 1 (bijlage 15).	29
Figuur 26: Opgravingsplan onderzoekszone 2 (bijlage 16).	30
Figuur 27: Situering van de noordelijke sporencluster in zone 1.	31
Figuur 28: Fotografische opname van de coupe op het spoor S24.	32
Figuur 29: Typologisch overzicht van de vijf voornaamste huistypes in het niet- mariene deel van de Provincie Gallia-Belgica; uit De Clercq W. 2009.	33
Figuur 30: Situering van hoofdgebouw 1 op het opgravingsplan zone 1 (bijlage 21).	33
Figuur 31: Fotografische opname van de coupes op de paalsporen behorend tot hoofdgebouw 1. Van links naar rechts: S135, S133, S132, S131 en S128	34

Figuur 32: Aardewerktekening van deksel type De Groote D en eenledige kom type De Groote B of bord type K9.	35
Figuur 33: Fotografische opname van de coupe op kuil S9.....	36
Figuur 34: Digitale tekening van de coupe op kuil S9 met aanduiding van de lagen (bijlage 23).....	36
Figuur 35: Fotografische opname van de coupe op kuil S10.....	39
Figuur 36: Digitale tekening van de coupe op kuil S10 met aanduiding van de lagen (bijlage 24).....	39
Figuur 37: Fotografische opname van de coupe op kuil S21.....	40
Figuur 38: Digitale coupetekening kuil S21 met aanduiding van de lagen (bijlage 25).	41
Figuur 39: Aardewerktekeningen kookpotten type De Clercq P2 (INV 50 en 150 afkomstig uit S21).....	42
Figuur 40: Fotografische opname van de coupe op kuil S32.....	43
Figuur 41: Aardewerktekening handgevormd aardewerk, bord type De Clercq B12 (INV 29 uit S32).....	43
Figuur 42: Fotografische opname van de coupe op paalsporen S214 (links) en S221 (rechts).	45
Figuur 43: Detail van de sporencluster in onderzoekszone 2 op het opgravingsplan (bijlage 26).....	44
Figuur 44: Fotografische opname van enkele paalsporen in vlak en in coupe; van links naar rechts: S197, S195, S198 en S194.	45
Figuur 45: Detail van de artisanale kuilen op het opgravingsplan zone 2 (bijlage 27).	47
Figuur 46: Fotografische opname van de coupe op S177.	47
Figuur 47: Fotografische opname van de coupe op S75/S76 met aanduiding van de lagen.....	47
Figuur 48: Fotografische opname van de coupe op S175/S176 met aanduiding van de lagen.....	48
Figuur 49: Fotografische opname van de kuilen S175/S176 in grondvlak.	48
Figuur 50: Aardewerktekeningen van kogelpotten van respectievelijk type De Groote L28A, L2A en L2B (afkomstig uit S175).....	50
Figuur 51: Fotografische opname van de aangetroffen schrabber (INV 1) (links) en de wetsteen (INV 82) (rechts).....	51
Figuur 52: Overzicht en selectie van het aardewerk per periode.....	52
Figuur 53: Overzicht van het handgevormd aardewerk per wandafwerking en magering.....	53
Figuur 54: Voorbeelden van doorboorde bodems uit de ijzertijd en de Romeinse tijd (© VAN DEN BROEKE P. 2012: 98, figuur 3.36).	54
Figuur 55: Aardewerktekeningen kookpotten type DC P2 handgevormd geglad aardewerk uit S9 (INV 68).	55
Figuur 56: Aardewerktekeningen kookpotten in Low Lands Ware (INV 43) en tweeledige kommen in geglad handgevormd aardewerk (INV 44).	57
Figuur 57: Aardewerktekening van een dolium (INV 85) afkomstig uit S21.	58
Figuur 58: Aardewerktekening kogelpot type De Groote L28A in grijs gedraaid aardewerk (INV 61).	60
Figuur 59: Aardewerktekening kogelpot type De Groote L2A (INV 31).	60

Figuur 60: Plattegronden van twee hoofdgebouwen te Brugge – Refuge (© IAP en SAD).....	62
Figuur 61: Plattegrond van huis 5 aangetroffen te Aalter-Lostraat (© VEC).....	63
Figuur 62: Coupe op kuil I-A-310 te Kruishoutem (© Solva).....	64

9.2. Tabellenlijst

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.	8
Tabel 2: Overzicht van het aardewerk uit de Romeinse tijd per bakselgroep.	56
Tabel 3: Overzicht van het aardewerk uit de volle middeleeuwen per bakselgroep.	59

10. BIJLAGEN

Bijlage 1: Topografische kaart
Bijlage 2: Onderzoeksgebied op GRB
Bijlage 3: Recente luchtfoto
Bijlage 4: Situering onderzoekszones
Bijlage 5: Frickx kaart
Bijlage 6: Ferrariskaart
Bijlage 7: Atlas der buurtwegen
Bijlage 8: Poppkaart
Bijlage 9: Luchtfoto 1971
Bijlage 10: Hoogtes zone 1
Bijlage 11: Hoogtes zone 2
Bijlage 12: Onderzoekszones
Bijlage 13: WP en bodemprofielen zone 1
Bijlage 14: WP en bodemprofielen zone 2
Bijlage 15: Allesporenplan zone 1
Bijlage 16: Allesporenplan zone 2
Bijlage 17: GRB ruime omgeving
Bijlage 18: Tertiair geologische kaart
Bijlage 19: Quartair geologische kaart
Bijlage 20: Bodemkaart
Bijlage 21: Hoofdgebouw 1
Bijlage 22: Hoofdgebouw 2
Bijlage 23: Coupetekening S9
Bijlage 24: Coupetekening S10
Bijlage 25: Coupetekening S21
Bijlage 26: Sporencluster zone 2
Bijlage 27: Kuilen zone 2
Bijlage 28a: NWO – Radio Carbon Dating Report
Bijlage 28b: NWO – Radio Carbon Dating Report
Bijlage 29: Fotolijst
Bijlage 30: Sporenlijst
Bijlage 31: Inventarislijst

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%2214064cb8-dd90-48c5-ae5-aea500c0d040%22%2C%22Vergunningnummer%22%3A%222022A203%22%7D>